Kaina 10 Pf.

Nr. 2 (1164) Vilnius, 1943 m. sausio 9 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilniaus kariškąj: Vyr. redaktoriaus — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Švyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

Fiureris atsišaukimas į vokiečių karius

Iš Vyriausios Fiureris Štabo, sausio 1 d.

Naujų Metų proga Fiureris išleido vokiečių ginkluotųjų pajėgų kariams įsakymą, kriame sakoma:

„Jūs, mano kovotojai Rytų fronte, praėjusią žiemą išgelbėjote Vokietiją, o tąp pat ir visą Europą, o su jumis ir tie laisvi mūsų sąjungininkai, kurie petys petin kovoja šiešiu su mumis. Tuo metu gi, kai jūs toje begalinėje kovoje su gamtos galėtais ir prieše klastingumu atkakliai ir užsispyrę atlaikėte Europos frontą Rytuose, tėvynėje jau vyko visi pasiruošimai pavasarį vėl pradėti kovą. 1942 m. jūs pasiekėte labai didelių dalykų. Nepaisant to, kaip sunkūs atskirais atvejais yra ir bus ši kova, ir kaip dažnai pasiekimo svarstyklės tariamai palinksta prieš šonlk, bet pagaliau — jūs tai žinote — ateis galutinė vokiečių pergalė. Nes šiais metais tėvynė Vokietija nekalė dėl daugiau naujų ginklų, kaip anksčiau. Tai, kam pasiruošta ligų metų darbu, pradedama vykdyti milžinišku ritmu, siekiant šuns, mano karai, sutekti tą tik geresnius, bet ir daugiau ginklų bei municijos. Kaip kovotojai jūs esate pranašesni už kleiviena jūsų priešą. Tuo pačiu metu, kai jūs, mano karai, pernešėte Rytų fronte sunkią kraujo naštą, o su jumis jūsų pagalbinių organizacijų vyrai ir moterys, kurie dažnai esti priverčiami grėbtis šautuvo bei kulkosvaidžio, tai ir visuose kituose frontuose vokiečių karys pilnai išpildė savo pareigą.

Ką šioje kovoje įvykdo mūsų karo laivynas, tas istorijoje dar nebuvo pasikartoje. Povandeninai laivai bei ginkluotosios jūrų pajėgos sunaikina tiek prieše karo ir prekybos laivų, kad naujo statyba tų nuostolių galėjo nepajėgia išlyginti. Aviacija, kaip jūs patys šiame kare esate matę, išgyvena ir stebėję, atlieka didžiausius stebėtinus. Mūsų sausumos kariuomenės ir SS ginklų karai, kurie priklausote tiesioginėmi man pačiam, kaip anksčiau, taip ir dabar, būkite šių milžiniškų grumtynių nugarkaulinu. Jūsų narsumas, jūsų ištikimybė bei pareigos supratimas ir jūsų atsparumas yra galutinės pergalės pagrindai. Jei mes naujųjų metų pradžioje tvirtai pasiryšime bet kokiomis aplinkybėmis nebėgti mūsų priešui, bet jos to nutuši, kol bus pasiekta galutinė pergalė, tai tatai visų pirma bus daroma galvojant apie mūsų mylimus draugus, kurie ligi šiol vien tik tai pergalė paaukojo savo gyvybes. Tai daroma taip pat turint galvoje vokiečių tautą, jos dabartį ir ateitį. Kaip mūsų priešai ketina pasielgti su mūsų tauta, buvo nurodyta daugelyje laikraščių bei viešų kalbų. Ką su mumis padarytų priešas Rytuose, jei laimėtų, tatai žinoti tik patys. Ką yra mės mes padarytų kam užbėgti už akių, tie priešai dar pamatys patys. Atsimindami mūsų žuvusius frontuose, pasaulinė tėvynė narsumą Jūs esate josios veri kariai. Visi prieše mėginimai, jo pastūmėti prie moteris, vaikus, kultūros paminklus bei ramius gyventojus nedemoralizavo vokiečių tautos, bet prišingai, privedė prie tos neapykantos kurį yra būtina vesti tolią kovą, siekiant pergalės. Nes net ištada, kai mes buvome įstumti į šį karą, mes nežinojome neapykantos savokos, tpač mūsų pasaulinių priešų atžvilgiu. Mes tą žinojome, kiekviena kreikalavę, kas būtų galėję juos žėleisti ar užgauti, nieko nereikalavę, kas jiems prikiause. Vienintelis mūsų troškimas buvo draugiškai su jais gyventi. Mūsų karai, Anglijai ir Prancūzijai paskelbus mums karą, didvyriškai kovojo ir nežinėm to, ir tada vokiečių tautoje dar nebuvo neapykantos. Mūsų senų katedrų griuvėsiai, daug užmušty bei sužeistų moterų ir vaikų, planingi mūsų ligoninių pusdėmai ir t. t., lė šė dažykai pakėtė vokiečių tautos sąmonę. Ponas Rooseveltas ir ponas Churchilis išmokė Vokietiją nepakęsti. Taip vokiečių tauta šiandien dirba kaime ir mieste, sukandusi dantis, gyvendama tik vieno paštūmu, — kad šiuo kartu karas pasibaigs taip, jog Vokietijos priešams šimtui metų praeis noras vėl mus užpulti. Ir tos tautos, kuriai šio šimto susiejo su mūsų likimu, stovi prieš tą pačią dilemą: gyventi ar mirti. Dieve, pasigailėk Europos, leigu pasiektų žydiškas — bolševiškas — kapitalistiniam regziniui; Europa tada būtų galutinai žuvusi. Joje tačiau, mano karai, yra jūsų tėvynė, dėl kurios jūs kovojate.

1943 metai gal būt bus sunkūs metai, tačiau tikrai ne sunkesni už praėjusius. Jei Viešpats Dievas davė mums jėgų nugalėti 1941 — 1942 metų žiemą, tai ir šią žiemą bei ateinančius metus tikrai įveiksime.

Tačiau viena yra tikra: šioje kovoje dabar nebegali būti jokių kompromisų. Tai, ko reikia Europai ir likusiajam pasaului, yra ne tokia padėtis, kurioje per ištisus 20 ar 25 metus žydiškai kapitalistiškosios hijenos yel galėtų nusikreipti prieš raišų pasaulio atstatymą, ypač socialinėje srityje, bet ilgas rimties laikas nekliudomai evoliucijai. Tačiau Vokietija visu pirma yra reikalinga sąlygų kurti nacionalsocialistinę tautos bendruomenę, kuriai jau nebėgėsių pavojaus iš oro. Kai šį vatsybė ir likusi Europa savo erdvės ribose turės pagrindus užtikrintam išmaitinimui ir galės naudotis taikinesnis, ir kuriąj žmonių gyvatins neišvaizdusiąjame, tada, nano karai, jūrų kančios nebus nuėjusios veltui. Tuomet kada nors kartos aplankys mūsų žuvusių draugų kapus ir dėkos už būsimų karių gyvenimui jų sudėtas aukas.

Kovodami dėl šio mūsų tautų egzistencijos ir laisvės tiksio, o ne dėl pinigo ir biznio, mes tikimės gali praėsyti Viešpatį Dievą sutekti mums savo palaimos ir šias metais, kaip ir praėjusiais.

1942 M. NUSKANDINTA 1.450 LAIVŲ

Tereko srityje, Stalingrade ir didžiojoje Dono kilpoje per kletas kovas atsitraukė prieš puolimai. Sovietai patyrė didelių, kruvinų nuostolių ir vėl neteko daugelio šarvuočių. Vokiečių priešpuolinių dar laimėta aviacijos junginiai. Per šias kovas vokiečiai 29 ir 30 d. rytą frontuose pataikius bomboms iš viso sunaikintas 51 sovietų šarvuotis, grupėlio 31—33, sausio 1 — 88, 2 — 38, 3 — priešas taip pat patyrė didelių nuostolių. Sausio 4 d. Vakarų Kaukaze staiga puolus sunaikinta priešo bazė. Šunkios gynimosi kovos Rytų fronto pietinėme ruože ir toliau tebevyksta. Vienos armijos užsiėmęs centriniame fronto ruože buvo apsuptos sovietų gaujos ir buvo užmušta daugiau kaip 1.400 banditų, buvo sunaikinti 65 sandėliai ir daugybė kariuomenės būstinių ir buvo paimta daugybė ginklų ir gausių municijos bei kitokių reikmenių atsargų. Per pavyksusį savąjį puolimą vakarus nuo Kalugos buvo ištriuškintas vienas priešo batalionas, sunaikintos 95 kovavietės bei blindažai ir paimta belaisvių.

Velikije Luki atsarnos punkto įgula, atkakliai priešindamosi, atrėmė nuolat kartojamus sovietų puolimus. Rževo srityje nuo lapkričio 23 d. iki gruodžio 31 d. paimta 8.500 belaisvių ir sunaikinta, paimta arba sunkiai sužalota 1.910 šarvuočių, tąp pat paimtos arba sunaikintos 382 patrankos.

Į pietryčius nuo Ilmenio ežero vis vyksta atkakliūs vietinio pobūdžio mūšiai. Sovietai puldami panaudoją didelį skaičių tankų. Daug jų buvo sunaikinta. Vakarinėje apsuptųjų silpnų priešo pajėgų mėginimai prasiverčti nuėjo niekais. Ties Volchovu ir Leningradu taip pat atremti paskiri priešo prasiveržimai.

Kandalakšos fronte sovietams patyrus didelių, kruvinų nuostolių, jų puolimai nuėjo nėkais. Apsupta ir sunaikinta lėktas priešo pajėgos grupių, jų tarpe vienas paštūžinėnkų batalionas ir paimta grobiu daug ginklų.

Nuo gruodžio 21 ligi 31 d. Rytų fronte sausumos kariuomenės dalinai sunaikino, paėmė grobiu arba sužalojo 742 sovietų tankus.

Šiaurės Ledžiūrio fronte sminąmieji kovos lėktuvai ir sunkieji naikintuvai bombardavo Murmano geležinkelio įrengimus ir kariuomenės dalinius i vakarus nuo Kandalakšos jiankos. Prie Žvejų puisasalio nuskandinta 5.000 brt. talpos prekinis laivas; dar vienas laivas buvo smarkiai sužalotas. Per vienas oro kautynes gruodžio 29 ir 30 d. sovietai iš viso neteko 117 lėktuvų.

Libijoje iš abejų pusių vyksta smogiamųjų dalinių veikla. Artilerijos ugnimi buvo atremti priešo puolimai.

Tunizijoje sustiprėjo artilerijos kova. Priešas ištsumtas iš kai kurių pozicijų. Smogiamųjų dalinių veikmų metu sunaikintos priešo bazės ir paimta anglų belaisvių. Pietinėje Tunizijos dalyje vokiečių ir italų kariuomenės dalinai atrėmė į vakarus pranūzų pajėgas.

Vokiečių smingamieji ir kovos lėktuvai tebegrėvė toliau Bone uosto įrengimus. Uoste buvo nuskandintas armas 10.000 brt. talpos prekybos laivas. Stambiomis bombomis pataikyta i viena kreiserį ir du prekybinius laivus. Taip pat didelės žalos padaryta Bone uosto įrengimuose. Aviacija tebepuolė priešo aviacijos bazes, geležinkelių įrengimus, bei transporto voras.

Vienas vokiečių povandeninis laivas iš vykstančio i Oraną konvojaus nuskandino 8.000 tonų talpos amerikietių garlaivį su šaudmenimis. Nuskandintas dar vienas 5.000 brt. talpos garlaivis.

Rytinėje Viduržemio jūros dalyje vienas vokiečių povandeninis laivas paskandino britų naikintoją, vilkiką ir krovinini laivą. Tas pat laivas ties Bengazi puolė 6 naikintojų saugomą britų lydimąją vilkitinę iš 4 didelių laivų ir paskandino 3, bendros 22.000 tonų talpos transporto laivus.

Gruodžio 31 d. vokiečių jūrų pajėgos prie Lokio salos Siaurės Ledjūrėje puolė iš kreiserių ir laivų naikintuvų susidedantį britų karo laivų junginį, kuris saugojo vieną laivų vilkstinę. Per kelias valandas kovos mūšų kreiseriai sužalojo kelis priešo kreiserius ir naikintuvus, taip pat prekybinius laivus. Oro padėtis sunkino stebėti laimėjimą. Vieną povandeninį laivą sužalota. Pietinėje Tunizijos dalyje vokiečių italų karuomenė dalinai atrėmė į vakarus pranūzų pajėgas.

Vokiečių smingamieji ir kovos lėktuvai tebegrėvė toliau Bone uosto įrengimus. Uoste buvo nuskandintas armas 10.000 brt. talpos prekybos laivas. Stambiomis bombomis pataikyta i viena kreiserį ir du prekybinius laivus. Taip pat didelės žalos padaryta Bone uosto įrengimuose. Aviacija tebepuolė priešo aviacijos bazes, geležinkelių įrengimus, bei transporto voras.

Vienas vokiečių povandeninis laivas iš vykstančio i Oraną konvojaus nuskandino 8.000 tonų talpos amerikietių garlaivį su šaudmenimis. Nuskandintas dar vienas 5.000 brt. talpos garlaivis.

Rytinėje Viduržemio jūros dalyje vienas vokiečių povandeninis laivas paskandino britų naikintoją, vilkiką ir krovinini laivą. Tas pat laivas ties Bengazi puolė 6 naikintojų saugomą britų lydimąją vilkitinę iš 4 didelių laivų ir paskandino 3, bendros 22.000 tonų talpos transporto laivus.

Gruodžio 31 d. vokiečių jūrų pajėgos prie Lokio salos Siaurės Ledjūrėje puolė iš kreiserių ir laivų naikintuvų susidedantį britų karo laivų junginį, kuris saugojo vieną laivų vilkstinę. Per kelias valandas kovos mūšų kreiseriai sužalojo kelis priešo kreiserius ir naikintuvus, taip pat prekybinius laivus. Oro padėtis sunkino stebėti laimėjimą. Vieną povandeninį laivą sužalota.

Fiureris ir vokiečių tautą

Fiureris, savo atsišaukime tarp kito, pareiškė, jog negali būti abejoimo, kad kovos pabaigoje vokiečiai ir sovietai valstybė pasiliks Europoje, kaip nesukrečiamas ir nesugriaunamas blokas. Kada karas pasibaigs, tada, pasakė Fiureris, mes pasiryšome vesti ji su visu fanatiškumu, kokiam tik mes, nacionalsocialistai, esame gabūs. Mes, visų pirma norime ji vesti iki galutinio ir aiškaus sprendimo, kad mums ir mūsų palikuonims nebereikėtų šios katastrofos kartoti. Toliau Fiureris tarp kiko, pareiškė kad nacionalsocialistinė Vokietija nebus nuraišta ir, kad ji niekuomet nemano kapituliuoti, o, prišingai, yra pasiryšusi, kaipo mūsų istorijos didžiausiojo laiko dvasios, baigti šią karą aiškiai ir galutinai. Tada ir pergalė Vokietija turi savo jėgos, savo kariuomenės narsumo, vokiškosios tėvynės ištikimybės ir darbo. Ir, kaipo ir Vokietija susijungusių junginių Europos ir Azijos tautų veikimo dėka. Baigdamas Fiureris pareiškė „Štoje kovoje ateis momentas, kada viena galybė grius pirmoji. Kad tai negrius Vokietija, mes tai žinome. Tada pagaliau ateis ta ilga taika, kurios mes ligi mės mūsų tautos didžiąsam atstatymui ir tuo pačiu kaip vienintelės vertos padėkos mūsų mirusiems ir didvyriams".

Italei nuskandino 87 povandeninius laivus

ROMA. Stefanio agentūra pranešė, kad italo laisės jatoijnės karas 1940 metų birželio 20 dieną iraių karinės pajėgos nuskandinusios 87 priešo povandeninius laivus. Trys povandeninai laivai buvo nuskandinti Juodojoje jūroje, o vieš Viduržemio jūroje.

STOCKHOLMAS. Londono žinionis. Halfoje iš Jafoje prasidėjo pavojinga šiltinės epidemija. Pradėta skiepyti visu ir miestų gyventojai. Ištisi miestų kvartalai su medinėais namais evakuoti ir sunaikinti.

BERLIN. Naktį i sausio 4 dieną Vokietijoje tarp Hanoverio ir Wunstorfo vienas greitasis traukinys užėlė ant kito. Abiejų traukinių vagonai buvo ištuštėję ir sensatiškai sužeisti. Iki šiol rasta 20 užmušty.

MADRIDAS. I Prancūzų Šiaurės Afrika atskiroje britų ministerio pirmininkas Prancūzų Šiaurės Afrikai Mac Millanas, kuris turėjo ilgą pasitarimą su vyriausiu amerikiečių kariuomenės vadu generolu Eisenhoweriu ir asmeniniu Roosevelto pasiuntiniu Robert Murphy.

UŽSIENIO NAUJIENOS IR

BERLIN. Fiureris atidarydamas Berlyno Sporto rūmuose 1942—1943 metų karo žiemos pagalbos rinkliavą, pareiškė įsitikinimą, kad iš naujo Vokietijos gyventojai rinkliavą patingai smarkiai pabrėš vokiečių tautos vieningumą.

Per gruodžio 6 dieną įvykusią ketvirtąją rinkliavą Fiureris įsitikinimas buvęs naujai patvirtintas. Dar negalutiniais daviniais, buvo surinkta 44.587.796,19 markių. Per tokią pat praėjusių metų rinkliavą buvo surinkta 33.244.433,92 markės. Taigi, šiais metais buvo surinkota 11.343.362,27 markėms daugiau, negu pernai.

STOCKHOLMAS. Katastrofiškai patvino Ohio upė. Apsaugoti nuo pavojaus miestams kasami pylimai, statomos barikados iš smėlio maišų. Jei potvynio nepavyktų sustabdyti, numatoma evakuoti visus žemutinio Ohio sėlinio dėstinius miestus. Iki šiol Ohio, Vakarų Pensylvanijoje ir Vakarų Virginijos valstybės dėl potvynio liko be pastogės daugiau kaip 17.500 žmonių. Padaryti nuostoliai jau siekia kelių milijonų dolerių.

BERLIN. Darant pakeitimus Reicho užsienių reikalų ministerijos sąstate, nuo sausio 1 dienos atsaukti Vokietijos ambasadorius von Stachereris, ambasadorius Otto Hokio ir pasiuntinys kunigaikštis zu Wied Stockholme. Vokietijos ambasadoriumi Madride paskirtas von Moltke. Vokietijos ambasadoriumi Tokio — Stahmeris ir Vokietijos pasiuntiniu Stockholme Thnzentis.

STOCKHOLMAS. JAV karo laivyno ekspertai „Daily Herald" korespondentui pareiškė, kad vokiečių povandeniniu laivų skaičius per paskutiniąsias du metus sumažėjęs maždaidėjęs. Vokietija per mėnesį pastatanti daug daugiau laivų, negu priešai gali nuskandinti. Dabartinėj povandeninių laivų statyba, ir, dar, kad lengviau manevruoti, negu paskutiniu pasaulinio karo metu. Esą numatoma, kad ir ateinančiais metais viena svarbiausių problemų demokratijoms būsią povandeninių laivų puolimai.

AMSTERDAMAS. Marlaias Tumoteko jau prieš šešis mėnesius nebevadovauja frontui ruošiai tarp Voronežo ir Stalingrado. Vietoje jo paskirtas generolas Žukovas.

BERLIN. Junginių Valstybių karino šiko taryba vienanse savo pranešime, kur apibūdinamas Vokietijos pajėgumas, tarp kito sako: „Vokietija ūkiniu atžvilgiu tebėra galinga veiksnys ir šiuo metu ji ir ateitis sugniuė". Vokietijos maitinimo padėtis esanti geresnė, negu 1917 metais. Maisto paskirstymas Vokietijoje esąs geras ir tvarkingas.

ŽENEVA. Reuterio pranešimu, britų kariuomenės dalinai ir de Gaulle kariniės pajėgos įtengė Prancūzų Somalį.

SAN SEBASTIANAS Pirmadienį 1.306 ispanai savanoriai išvyko iš Ispanijos i Rytų frontą, kur su Mėlynąja divizija kovos prieš bolševizmą. Savanoriai buvo ištikimiąsi išlydėti.

VIGO. 18 Bogotos miesto Kolumbijoje pranešama, kad Potomaco upėje per šėmės drobejimą buvo viskas sunaikinta. Žemėje ataitrado 400 metrų plačio skylę, iš kuriąo verbėjo vandens dūmai. Auką skaičius dar nežinomas.

BUKAREŠTAS. Rumunijos teritorijoje iki šiol veiksnios tikybinės bendruomenės ir sektos nebėstos. Ją turėjo per šėmės drobejimą 30 dieną paskelbtu iskymu, pareina i valstybės nuosavybe.

ROMA. Sausio 3 dieną Romoje buvo įvedinta i pareigas naujo fašistų partijos direktorija.

TOKIO. Japonai pranešė, kad ją aviacija sunaikinusi priešo aviacijos vietę per šėmės drobejimą buvo Maujosios Gvinejos pietinėje dalyje.

ANTRO PATĖRIJAS JŪRA

(TĘSINYS)

Palikes pabūkių uždangoj, nuėjau žvalgyti ugniavietės. Saulutė tik ką buvo išsiritusi iš už miško, dangus buvo ypatingai giedras ir pranašavo gražią dieną. Man bevaikštant, atvyko ir Bt. vadas su padėjėju Iln. Jeremenko, kuris, reikia pasakyti, buvo labai „prisirišęs" prie Bt. vado ir visur jį lydėjo. Bt. vadui pranešiau, kad ugniavietę esu pasirinkęs čia. Bt. vadas su manu sprendimu sutiko, bet Iln. Jeremenko, kaip „geras" katikas, priešinosi. Atsirado nuomonių skirtumas. Taip mums besiginčijant, Parbradės kryptyje pasirodė trejetas atskrendančių lėktuvų. Jie skridio tiesiog į mus. Iš motorų ūžimo ir iš lėktuvo formos tuojau pažinau kieno jie, bet dėl visa ko paišiūrėjo prie žiūronų bažnyčią, kad tai mūsų lėktuvai. Iln. Jeremenko, ištraukęs iš manęs žiūronų ir pamatęs vokiškus bombonešius, pabėgo, jo kaktoje pasirodė prakaito lašai, o į mane jis pažiūrėjo lygiai tokiomis akimis, kokiomis žiūri veršis į naujus vartus.

Lėktuvai skridio šemai, trikdamėjęs rikiuotėje. Vienoje sukštinėje esą zenit. Dvzn. LAP pabėlai, komisaro vadovaujami, atidengė ugnį. Lėktuvai iš tvarkingos trikampės rikiuotės išsiskleidė ir pradėjo iš kulkosvaidžių apšaudyti zenit. pabūkių ugniavietes. Mes taipat buvome pirmyneit slėpės. Paslėpę sekėme kaip mūsų zenitininkių paleisti šviečiamieji sviediniai skrido tai pro priešaki, tai pro užpakalį lėktuvo. Ar jie nesugebėjo, ar samoningai nepataikė — nežinau. Lėktuvai stipriai apšaudė.

Lėktuvai, pasirėję Švenčionėlių link, apsigręžio ir puolė esantį miške Pažeimenės aerodromą, žmesdami bombų ir apšaudydami iš kulkosvaidžių. Nukentėjo tik ką prieš keleta valandų iš Ukmergės atskridę lietuviškai „Anbo". Beliedėjusiai lėktuvai, kurių priei keleta dienų tame aerodrome buvo daug, kažkur buvo dingę. Kada ir kur jie dingo — niekas nepastebėjo.

Kada lėktuvai nuskridė ir dingo už miško, aš nuvykau uždangon ir atsigabenti pabūkio, bet, dėja, vėl turėjau slėptis, nes nuo Pabradės artėjo naujs lėktuvų trejukė. Pačiau iš karčių lėktuvai buvo sutikti jau kitaip. Mūsų zenitininkai, paleidę po serija, nutilo, nors komisaras Vysockij vis porkė rėkė: „Ogoń".

Kadangi ir jis pats buvo į smėlį įkėsęs galva, tai mūs vyrai į jo komanda nekreipė dėmesio ir lėktuvų nesaudė. Tačiau iš miškelių, iš krūmų, kuriose slėpėsi enkavedistai, buvo paleista uraganiška 9, o daugiausia 7,65 mm kalibro pistolių ugnis. Vienoj kitoj vietoj pasigirdo trumpa kulkosvaidžio šūvių serija. Bet ir po tokios smarkios „priešlėktuvinės apsaugos" ugnies visi lėktuvai kuo laimingiausiai grįžo į savo bazes.

Praėjus oro pavojui, aš vis dėlto su savo pabūkiu nusikapsčiau iki numatytos ugniavietės ir pradėjau apšaudyti įrengtą ten. Paliesti lėktuvai. Ir taip iki 10 — 11 val. Bet vis dėlto per tą laiką, nors ir dažnom pertraukom, suspėjau ištaisyti papraršiasiusią apkasą pabūkiui ir tarnybai. Dar nebaigiant maskavimo darbų, naujas įsakymas: kareiksit ar pabūkiu ir į priešo stovyklos pakraštį ir pasirengti sutikti priešo desantus nuo Pabradės".

Įsirengę ugniavietę ir užsimaskavę, turėjome keleta valandų kaip tr laisvajlaikio, nes priešo desantų nebuvo. Sugalvojom pasidaryt nabūkiui taktyvoją. Taktytojas j. pak. Aksėjnas pasirodė nebloągas žinių meistras, nes sumėsė lentąjį, padirbo taikytuvą ir jį priderino. Ir taip susitvarkė šihuvome iki vakaro. Aple 19 val. pasiprašes Bt. vado manėjau i divizie „volentorąo" krautuvę nusipirkti rūkalų ir ką nors užkąsti, nes nuo skmadienio vakarienės nieko nebuvo ižnęs. Eidamas per 618 ir 619 art. pulką stovykių rajonus, mačiau tokį vaizdą: iš pulkų štabų palapinių buvo išnešęs visi dokumentai ir ledėmi ant ugnies, kurią sąžiningai prižiūrėjo keletas politrukų. Visos palapinės nugriautos, vaikšti turtas žmėtyles. Ant vienos nukirstos pušies kelmo gulėjo Timošenkos portretas ir į jo pliką galvą buvo įkirstas didelis mėsos kapojamas kirvis.

Prie divizijos štabo šustinės dar įdomiau! Diviz. vadas plk. Ustinov'as bėgioja, lyg galvą pametęs, ir pamėlėlio balsu rėkia „skorej", „skorej". Į kleme esančią jo vienišą automobiusą bel sunkvežimius grūdosi iš krūmų susirinkę enkavedistai.

„Vojentorgo" krautuvė, pardavėjai žydėl dingus, kaip ir dieną buvo uždaryta. Vakarop, divizijos būstinėl kelianties į kitą vieta, dv. vadas įsakė krautuvę atidaryti. Kada aš pasirodė krautuvės gyva vienintėlė pa. Pinigų už prekes niekas nebemėmė, bet ir grobimo nebuvo, nes žmonės, prišliūpėję lietuvaitės Žverolis. Geves 8 pok. papirosų, grįžau pozicijon. Mano pabūkio vyrai taip pat skubiai darbavosi. Buvo gautas įsakymas nešti mūsų ugniavietės ir pasikrauti. Atvykęs Bt. vadas pranešė, kad yra gautas įsakymas vykti už Parbradės ir ginti plentą Nemenčinė — Pabradė.

Antroji Bt. turėjo 2 traktorius. Viename traktoriuje vykstą Bt. vadas, antrame (su manimi) Iln. Jeremenko. Mano traktorių ime vaizuoti bateriniokas psk. Luobikis. Kelias, kurluo mes vykstame, pilnas pėsčiųjų, raitos ir motorizuotos kariuomenės. Ir bolševikai ir lietuviai — visi traukia Pabradės link.

Pavažiavus apie porą — trejetą kilometrų, mano traktorius sušlunes ji buvo sudaryta dugumoje iš užkasiniuotų tautų milinės. Kai 1814 m. Napoleonas kovojo už savo egzistencijos likučius, jis priei 350.000 priešo vyrų galėjo sudaryti ir 125.000, iš kurių tik apie 10.000 buvo tikrų vyrų, o visi kiti pačių paryžiečių pagal Napoleono austrijiečio Metternicho Luizos buvo pravardžiuojami „marijonis-luizonis". Bet pakako šiai armijai priminti, kad imperatorius j ją žiūri, ir per vis mėnesius Napoleonas su ja pasiekė gražiausius savo laimėjimus, sumušdamas sąjungininkus kiekvieną atskiral.

Iki pėstininkų pasirodymo visose senųjų laikų kautynėse jokio karės reikalo nebuvo. Iki atskirų kovotojų, kurie, lydimi ginklaneišie, stodavo į dvikovas, kartais gi į masines dvikovas. Pirmasis pėstininkas yra graikų karveis, vadinamasis hoplitas, kuris ir savo laisvalaisių sunaudodavo rengdamasis pėsčiųjų kautynėms. Jis mokėsi eiti koja į koją, tankinės ir kautynių rikiuotės. Hoplitai ginklus gamindavosi patys: trumpą kardą, ietį, skydą ir ožinius krūtinės šarvus, kuriuos jis laikydavo pas save namuose, kaip kad dabar šveicarai.' Jie turėdavo teisę į karą paimti savi padėjėją, giduotą lenavak ginklais ar kilpine. Iš šių padėjėjų išsivystė vėliau atskira pėstininkų rūšis, kurios tikslas buvo savo lengvvaisi girkelais erzinti priešą. Kilpinės ir akmenys galėjo būti panaudoti tik iš toko atstumo, iš kurio galima buvo matyti priešo akių bailumą.

Atradus parako, prie šių sunkųjų ir lengvųjų pėstininkų atsirado dar ir trečias pėstininkų tipas — grenadierius, svaidąs rankines granatas, nuo kurių jis ir savo vardą gavo.

Grenadieriai saugojo šaulių linijų sparnus ir šaulių karo kampus nuo kavalerijos. Granatoms mėtyti grenadierius turėjo turėti laisvas rankas, todėl jo laukstui buvo pritaisytas diržas pasikabinti.

Parakinių ginklų laikmečio pėstininkas buvo vadinamas muškietininku, kuris buvo „musavo", kuriuo dar priešė parakinių ginklų atsiradimą kavetiuy buvo vadinami visi mėtomieji sviediniai. Pirmieji šauliai buvo aušiai, todėl buvo vadinami kalingos pastovios atramos, kurias vadino lanku — arcus. Iš čia pranėzuai ir karj, kuris šaudė iš šautuvo ant arcus, pavadino „arkebuzaininku".

Vėlesniejі šautuvai buvo lengvesni ir geresni už arkebuzus. Tuos šautuvus vadinęsi „mušketais" — šautuvu ir todėl jais kalėjo apginkluoti ne tik įgudusius šaulius, bet lekviena kareivi. Taip ir atsirado muškietininkai. Tai buvo 16 a. Šimtmečiu vėliau atsirado šautuvai su akmeninių skiltuvu — fusil. Iš čia kai kuriuose kraštuose muškietininkai pradėda vadinti fusilieriais.

16 a. dar buvo laikoma maža garbe gerai šaudyti iš ilgavamzdžių ar grafitinių šautuvų. Kai kuriuose kraštuose buvo net draudžiama iš tokių šautuvų šaudyti. Taip šaudyti galėjo tik medžiotojai, kuriuos surinke kai kurie kunigaikščiai sudė medžiotojų — jegerių dalinius. Jų uždavinys buvo išeiti priešą kautynių rikiuotę ir šaudyti į priešo vadus. Tos pat Maksimiljonas savo valdomouose kraštuose Tirolyje ir Vorarlberge įvedė visustinę karo prievolę ir iš tiroliečių ir pasižymėjusių medžiotojų sudarė pirmuosius įgudusius šaulius. Tai dabartinių vokiečių jegerių dalinių pirmataikai. Netrukus kaime pasidėjusiems tiroliečių šauliams, priskart pasmusiems iš prancūzų Insbruko miesto, prašė tautystės pamokinkite su užrašu, prašančiu praeivius sukąlbėti „Svelka Marija" už bevardžius didvyrius.

Kad ir anksti palyginti buvo paminti parakiniai ginklai, taičiau vis dėlto jie buvo labai. Net ir nekai kurie žymesniejі karo vadai, kaip rusų feldmaršalas Suvorovas ir Prūsijos karalius Fridrichas Didysis, labiau vertino durtuvą kaip šautuvą, nes tais laikais šautuvas dar nebuvo tiek tikobulinta, kad juo galima būtų gerai ir tikslai taikyti ir patalkyti. Buvo šaudoma daugiau „iš akies". Antra vertus, tuo metu šautuvai — buvo užtaisomi pro užtaisymo vamzdį — iš priešo. Todėl kiekvienas kareivis, be šautuvo, turėjo turėti ir atitinkamą lazdelę parakui vamzdyje sumušti ir kulkai ižsiųsti. Šulbas šiai lazdelei, kaip ir kautynėms netikdavo, nes negalėdavo šaudyti. Žinoma, atstrasdavo ir tokių, kurie tyčia tas lazdelės suaužydavo. Todėl vėliau jos buvo daromos iš metalo. Fridrichas Didysis buvo savo karliuomenę žmonės ketvirtadalį pagal komandą šaudytasyti. Tik jegeriai ir grenadieriai galėjo šaudyti kiekvienas atskiral.

Tik 19 a. vėl pakeitė pėstininko vetę. Tai buvo Prancūzijos revoliucijos įtempti visus savo dvasinius ir protinius sugebėjimus vien tik tam, kad nusteltų savo individualinius pasiekimus ir kad pasiekęs sudėtė tik drąsumas, sugebėjimas perkesti skausmus ir žygio nuovargį. Jo ir ginklas — šautuvas — buvo neameninis instrumentas, žaiję velkti tik jį iš karto masiniai panaudojant. Kareivis tik stovėdamas galėjo tokį šautuvą užtaisyti, o po kiekvieno šūvio šautuvas buvo užtaisomas nuo užtaisomas. Vis dar parankesnis

A. Savūnas

Mes neleisime

Mes neleisime, brangi tėvynę, niekam
Tavo žemės, tavo laisvės jo kojų pamint.
Pasiryžę mirt tavo sargyboj liekam
Ir išvesti iš pavojų žengiame pirmyn.

Ar ne vakar nukamuotai, nukankintai
Sutrupėjo sunkūs pančiai amžiais nukaltiš?
Po tamsios nakties skaisčiai rytai nušvinta
Ir sutikti saulės stenka debesys balti...

Milžinų kapais mūs kelias nužymėtas —
Ir šiandieną, kaip kadaise, nepristigsi jų, —
Tegu šėlsta nuožmios bangos, tegu mėtos —
Nenutrauks tavo gyvybę laikančių gijų.

Neprarasi niekad amžinų troškimų,
Neužmirsi išteisėti savo žiaurų:
Skelbti laisvę, nors be balso, nors užkimus,
Nors merdėjime tepasilikusiu žadu.

Vai, tikėk, — tikėjimo, tėvynę, nepraraski,
Sopulingą savo veidą kelki išdidi —
Ne nuo šiandien tau gimtinę giūžtą drasko
Ir ne šiandien prasidėjo eisena graudi.

Tais keliais nuėjo jau skaitlingos kartos,
Tais keliais ir ateitis, kaip vandenys tekės —
Nesuklupusi tikėjime nei karto,
Amžinai į laisvę jinai veršis ir tikės.

Pasiryžę mirt tavo sargyboj liekam
Ir išvesti iš pavojų einame pirmyn,
Mes neleisime, brangi tėvynę, niekam
Tavo žemės, tavo laisvės po kojų pamint.

palo. Tepalą atiduoda psk. Luobikui ir jisako skubiai pilti iš tvykčiai totliau. Kad galėtumėm įvykdyti užsibrėžtą uždavinį visu šimtų prožektorių, aš ėjau šiplam pro šalį ant žemės, o Luobikas, vietoj jos, truputį smėlio. Užvėjam motorą. Dirbe tvarkoje. Susėdame ir vėl pirmyn, bet neilgai. Pavažiavus apie 0,5 km. Jeremenko stabdo kiekvieną pravažiuojančią mašiną ir prašo „maslo", bet į jo prašymą niekas nekreipia dėmesio. Tuo tarpu vis labiau temsa, jau veik nieko nesimato, tik aplink girdėtis dujokaukių bei kautvėlių barškėjimas ir vienas kitas trumpos komandos garsas.

Tuo tarpu mus lenkia dar vienas bolševikų priešės sunkvežimis. Iln. Jeremenko net šapuro nuo tilta, kuriame maldauja „maslo". Jo prašymo bolševikai išklausė, duoda 1 litrą traktorius vėl per visas skyles spiaudo ugnim, rūksta dūmai, viduje karšta. Baisu, kad nesprogtų ten rakrauti sviediniai. Mūsiems užgeta. Dabar jau trūksta ne tik alyvos, bet ir benzino. Tuo tarpu mūsų jau niekas nebepraleinka. Atrodo, kom. pasakutinai. Bet vėl miškelis, kajrėje už pusės km Pabradė. Mes aiškiai girdime kaip mūsų divizijos daliniai, perėję Parbradės kryptimi, šaudo tilta, kuriuo šventėsi tilta. Girdėti kaip urzgia ir barkla bolševikų tankai ir traktoriai. Pasigirsta keletas šautuvo šūvių.

Mes gaivojame, kad tikome pastutinial, bet apsirikome. Deginiau mūsų miškelyje, maždaug už šimto metrų, prunkščia arkliai, girdėti balbos. Kas ten per kainynas — mes nežinom, nes aplink naktis. Su psk. Luobikiu tarėmės, ką daryti toliau, nes vienas ir svarbiausias klausas pasiskaitė — benzinas ir tepalas sunaudotas per trumpiausią laiką. Skubant vykdyti gautą uždavinį, vietoje vaižuoti trečiu bėgiu, buvo klaida tik pirmu, o naktis darbo pilnu gazu. Dabar lieka toliau veikti. Bet ką ir kaip veikti? Už 10 metrų miškas. Viską paliki? Ir pastumdęs iš miško dingti — būtų lengviausia. Bet prie traktoriaus lieka 5 kareiviai. Juos paliikti Jeremenkai — bėhų perdaug žiauru.

Tuo tarpu užpakaly, t. y. nuo stovykos girdėti atplenkiant kažkokios motoras. Gerai įsiklausę pažįstam „Komsomolec" traktoriaus pleginą. Netrukus naktis tamsoje pasirodo dulkių debesėlis ir čia pat prie mūsų austoja traktorius ir sunkvežimis. Iš traktoriaus šūpiąs žmogaus figūra — priešas arčiau — Kas ten? — pasigirsta rusiškas klausimas. Balsas pažįstamas. Tai Dvzn. komisaras Belov'as. Mes atsakom kas esa, ir jis prieina ir ar ne ar čiau ir klausia, kodėl nevažiuojam toliau, kodėl nevykdom gauto įsakymo. Mes paaiškinam austojimo priežastį. Tada jis lėšima iš maketos protieloą, pažiūrį i laikrodį ir įsako už 4 min. būti Pabradėje.

Mes komisaro įsakymą vykdom, bet trektoriaus mūsų įsakymo nevykdo. Nors mes dedam visas pastangas (taip bent apsimetam), bet motoro užvesti nepavykęs. Pasaulau kosmosas nusileidžia. Isako atkalbinti pabūkią ir pasiruošti sutikti desantus nuo Pabradės. Lin. Jeremenko pasiunčia lėšinąjį uždaviniečių, o pats gi tuo tarpu pasiėsaukia pas save zampolitrukas Markevičių. Maštaitį ir komjaunuolį Kuolaitį, ir patėpimis taškų nurodo. Tuo tarpu iš sunkvežimio atveia Dvzn. vadas mjr. Jurkšas. Komisaras, matyt, duoda ženklą ir visi kareiviai ir šauliai pasiima austoja apie Dvzn. vadą. Tas veiksmas taip nevykusiai atliekamas, kad iš šalies žiūrint, bėhai lengvai suprastų, kas vyksta. Dvzn. vadas saugojamas,

(B. d.)

Pėstija — ginklų karalienė

Su kiekvieniu naujo ginklo atsiradimu pranašaujama pėstininkų pėstija, tačiau pėstininkai visus šiuos pranašavimus pergyvena ir kiekviena karta kaip feniksas atgyta iš pelenų. Atrodo, kad tokio pat bus ir pėstininkų ateitis; jie vis bus pasmerkiami miriop, tačiau po kiekvieno mirties sprendimo jie vėl prikelesi dar gyvesni.

Pėstininkų istorija yra tautų istorija, kuriojo ataisipindi kiekvienos tautos pajėgumas, noras gyventi ir kančia. Kiekvieno eilinio pėstinin. Žaigždės, gestuose, šypsnyje, žvilgsnyje ir pyktyje atsispindi ir to laiko didžiųjų karo vadų gyvenimas.

Napoleonas, pradėdamas savo karjerą karėjo, kaip vyr. leitenantas pėstininkų eilėse, kovojo prie Toulon'o ir buvo dukart sužeistas. Napoleono biografai tą vatuojo kaip genialų artilerininką, tačiau jie užmiršta, kad Napoleono genijus nebūtų buves pėstininkas, jei jam nebūtų kilusi mintis, kad šimto pabūkių baterija, kuri savo ugnimi praskintų puolantiems pėstininkams kėją. Jo kareiviai nevadino jo „didžiųjų artilerininku", bet tik „mažuoju korporalu".

Imperatorius Maksimiljonas, „paskutinysis riteris", labai mėgo medžioklės ir turnyrus. Tai geriausias prancūzų rašytinkas Claude de Barre Vormse išsaukė visus Vokietijos riterius i dvikova, priei ji išlojo užsimaskęs Maksimiljonas ir išmėtė prancūzą iš balno. Bet apie 1500 metus Maksimiljonas, ėsiuptas herosiu ir kunigaikščiu, pėstinin. traukė i Kilną ir kiekvienas jų aut peties nešė pėstininką ietį. Tai buvo daugiau kaip maskarad, nes Maksimiljonas kovojo kad riterių dienos jau suskaitytos. 1386 m. kautynėse prie Šempach suvienijęs kolektyvą ir riterių buvo musta Šveicarijos pėstininkų, ginklų ilgakočiais — iki 7 m — kirvinis. Kautynėse jie susigrupavo „ežiu", prieš kurio ginklus sužydėjo ir paauksuoti raitelių šarvai.

1485 m. Ispanijos karvedys Consalvo iš Cordovos šveicarų pavyzdžiu suorganizavęs pėstinų baruvą nenę prieš maurų raitininkus. Savo kareivius Consalvo vadino vaikais ir todėl nuo tų laikų visame pasaulyje pėstinųjų kariuomenė vadinama dar ir infanterija (isanų k. infant yra dar nekalbąs kūdikis).

Vokietijoj pėstinųjų kariuomenė to paties Maksimiljonas laikė ir tuo vadinama dar ir lanzknechtais, tačiau šis žodis pereina ne nuo vokiečių k. žodžio „Lanze" — ietis, bet nuo „Land" — kraštas. Vadinasi, lanzknechtai buvo tie, kurie buvo krašto tarnai, žmonės, kilę iš to krašto, už kurį jie karan traukė.

Pasaulio tautų istorija galima įvairiai nuškinti, bet vienas net nepajudinamas faktas, kad geriausias kareivis yra politinis kareivis, žinas i kuriuose tikslus ir kariauja ir supranta savo vado tikslus ir siekimus. Samdinys nėra kareivis, nes karo tikslai samdiniui dažnai yra svetimi ir nesuprantami.

Napoleonas didžiausios garbės pasiekė su maža, tačiau iš vienų prancūzų sudaryta armija. 1812 m. Napoleono armija, kuri 600.000 vyrų, tačiau Rusijoje jis praleisėjo, Grenadieriai saugojo šaulių linijų sparnus ir šaulių karo kampus nuo kavalerijos. Granatoms mėtyti grenadierius turėjo turėti laisvas rankas, todėl jo laukstui buvo pritaisytas diržas pasikabinti.

Parakinių ginklų laikmečio pėstininkas buvo vadinamas muškietininku, kuris buvo „musavo", kuriuo dar prieš parakinių ginklų atsiradimą kavetiuy buvo vadinami visi mėtomieji sviediniai. Pirmieji šauliai buvo aušiai, todėl buvo vadinami kalingos pastovios atramos, kurias vadino lanku — arcus. Iš čia pranėzuai ir karj, kuris šaudė iš šautuvo ant arcus, pavadino „arkebuzaininku".

Vėlesniejі šautuvai buvo lengvesni ir geresni už arkebuzus. Tuos šautuvus vadinęsi „mušketais" — šautuvu ir todėl jais kalėjo apginkluoti ne tik įgudusius šaulius, bet lekviena kareivi. Taip ir atsirado muškietininkai. Tai buvo 16 a. Šimtmečiu vėliau atsirado šautuvai su akmeninių skiltuvu — fusil. Iš čia kai kuriuose kraštuose muškietininkai pradėda vadinti fusilieriais.

16 a. dar buvo laikoma maža garbe gerai šaudyti iš ilgavamzdžių ar grafitinių šautuvų. Kai kuriuose kraštuose buvo net draudžiama iš tokių šautuvų šaudyti. Taip šaudyti galėjo tik medžiotojai, kuriuos surinke kai kurie kunigaikščiai sudė medžiotojų — jegerių dalinius. Jų uždavinys buvo išeiti priešą kautynių rikiuotę ir šaudyti į priešo vadus. Tos pat Maksimiljonas savo valdomouose kraštuose Tirolyje ir Vorarlberge įvedė visustinę karo prievolę ir iš tiroliečių ir pasižymėjusių medžiotojų sudarė pirmuosius įgudusius šaulius. Tai dabartinių vokiečių jegerių dalinių pirmataikai. Netrukus kaime pasidėjusiems tiroliečių šauliams, priskart pasmusiems iš prancūzų Insbruko miesto, prašė tautystės pamokinkite su užrašu, prašančiu praeivius sukąlbėti „Svelka Marija" už bevardžius didvyrius.

Kad ir anksti palyginti buvo paminti parakiniai ginklai, tačiau vis dėlto jie buvo labai. Net ir nekai kurie žymesniejі karo vadai, kaip rusų feldmaršalas Suvorovas ir Prūsijos karalius Fridrichas Didysis, labiau vertino durtuvą kaip šautuvą, nes tais laikais šautuvas dar nebuvo tiek šitobulintas, kad juo galima būtų gerai ir taikyti ir patalkyti. Buvo šaudoma daugiau „iš akies". Antra vertus, tuo metu šautuvai — buvo užtaisomi pro užtaisymo vamzdį — iš priešo. Todėl kiekvienas kareivis, be šautuvo, turėjo turėti ir atitinkamą lazdelę parakui vamzdyje sumušti ir kulkai ižsiųsti. Šulbas šiai lazdelei, kaip ir kautynėms netikdavo, nes negalėdavo šaudyti. Žinoma, atstrasdavo ir tokių, kurie tyčia tas lazdelės suaužydavo. Todėl vėliau jos buvo daromos iš metalo. Fridrichas Didysis buvo savo karliuomenę žmonės ketvirtadalį pagal komandą šaudytasyti. Tik jegeriai ir grenadieriai galėjo šaudyti kiekvienas atskiral.

Tik 19 a. vėl pakeitė pėstininko vetę. Tai buvo Prancūzijos revoliucijos įtempti visus savo dvasinius ir protinius sugebėjimus vien tik tam, kad nusteltų savo individualinius pasiekimus ir kad pasiekęs sudėtė tik drąsumas, sugebėjimas perkesti skausmus ir žygio nuovargį. Jo ir ginklas — šautuvas — buvo neameninis instrumentas, žaiję velkti tik jį iš karto masiniai panaudojant. Kareivis tik stovėdamas galėjo tokį šautuvą užtaisyti, o po kiekvieno šūvio šautuvas buvo užtaisomas nuo užtaisomas. Vis dar parankesnis

SUNAIKINOME BANDITUS ŽYGIŲ PASLAPTINGA DVARA

Žemai naktis. Lauke sninga ir šaltas vėjas našlaičio sniego verpetais. Bet mūsų vyrai į tai dėmesio nekreipia, nes jie jau daug yra matę tokių pūgų ir audrų, ir uždaviniai užduoti kelias valandas iš anksto. Jie geros nuotaikos nepameta ir su didelių ryžtumu eina naikinti banditų, kaip sakoma, išsilaisvinti iš 1. K. kalmų apylinkės miškuose. Šios banditų gaujos daugiausia yra susidariusios iš vietinių komunistų, žydų ir pabėgusių karo belaisvių. Visos plėšė ir žudė raimos apylinkės gyventojus.

Trečia valanda ryto mūsų dalinys eustoja tik trumpam poilsiui, nes reikėjo skubėti, kad laiku pasiektu- mėm numatytą tikslą ir sustjungtu- mėm su voleciių ir mūsų kito dalinio kariais.

Ryta pasiekėme numatytąją vietoje ir vėl valandėlei sustojome, nes mūsų kovos draugai, visa naktį žygiavę, jaunėti trumpėjo savarge. Trumpas poilsis, surūkyta viena kita cigaretė ir vėl visi jaučiasi atgiję.

Kada mūsų dalinio vadas davinėjo atitinkamus įsakymus bei nuorodymus, kaip reikėjo pasiėjęs, tuo- tuojau kulkosvaidžių šaudymas ir į padėtį švystelėjo raudoną raketą. Jau buvo visiems aišku, kad priešas čia pat ir mūsų kaimyninis dalinys su juo susikovė. Mūsų dalinui užėmus nurodytas pozicijas, tuojau pat mūsų priešakyje, bet dar gana toli, nesirodė boliševikų banditų būrial. Mūsų vyrai pradėjo spaustis į sniegą ir stengėsi kuo tyliausiai laikytis — nesiudėję nė vieno kiek galimai arčiau priešleisti, kad būtų taikleiau mėtyti ugnies. Ir tuo pat priešo nuostolai didesni.

Kai minėtoji vadas nujaute, kad nepastebėtiems ligiau išsilaikyti nebegalima, davė komanda „ugnis". Tuoj pat prabilo mūsų lengvieji šunkieji ginklai. Tuo tarpu banditai kulkosvaidžių šaudymas ir į padėtį švystelėjo raudoną raketą. Jau buvo visiems aišku, kad priešas čia pat ir mūsų kaimyninis dalinys su juo susikovė. Mūsų dalinui užėmus nurodytas pozicijas, tuojau pat mūsų priešakyje, bet dar gana toli, nesirodė boliševikų banditų būriai. Mūsų vyrai pradėjo spaustis į sniegą ir stengėsi kuo tyliausiai laikytis — nesiudėję nė vieno kiek galimai arčiau priešleisti, kad būtų taikleiau mėtyti ugnies. Ir tuo pat priešo nuostolai didesni.

Kai minėtoji vadas nujaute, kad nepastebėtiems ligiau išsilaikyti nebegalima, davė komanda „ugnis". Tuoj pat prabilo mūsų lengvieji šunkieji ginklai. Tuo tarpu banditai artėti ir viską palikę pasitraukė už aukštumėlės. Ir ten antrą sykį pradėjo kristi granatų ir kulkų lietus.

Bet mūsų ugnis juos gerokai pavyslino. Po pusės valandos kautynės raudonieji banditai, kaip sakoma, ir dėjosi. Vyrai visiškai išsibaksėję ir išsilaipto artimiausiame miškelyje kovos laukę palikdami savo nukautus ir sužeistus. Mūsų pusėje nė vienas kritęs ir nė vienas mūsų dalinys nuostolių neturėjo. Tiktarytos vienos viršilos sudaužytą pypkę, kurią sukūlė 1. šuitutes pro šalį lėkdamas banditai.

Miškiškiema tollau puolant, po kokių keturių valandų kautynių priešas pirę N. kaimo bėgio banditai sunkiešiai, nes čia atsidėję banditai ir bunkerial, ir užimtas kaimas. Surūkius po viena cigaretė, mūsų dalinys atsiskyrė nuo 1. K. kaimėnų miškų kryptimi. Nužygiavus apie tris kilometrus, iš miško pasigirdo kulkosvaidžių ir automatinių šautuvų ūžimas. Bet jau mūsų dalinys nirmėjė šaudė. Jie susikovė su mūsų priešine sauga. Bet ir čia banditai naudotki buvo durtuvas, užėdėtas ant šautuvo, ar šautuvo buožė, negi pats šautuvas. Todėl ir šio kartą pėstininkai vis dar privjęo graikų herbita su rasetine.

Tačiau 19 a. buvo išrastas šautuvo užtaisymas per to dūrėjęą ir šovinių sandėlis. Sitie šautuvo patobulinimai žymtai sustiprino ir pačių pėstininkų padėti. kautynių laukę. Pirmiausia mušlėstininkas galėjo kulpnėti savo valdžiomis kiek tolyę, kuri iki šiol buvo didžiausias jo priešas, nes užtaisant etovinis šeneps buvo ir visur matomas, bet ar kiekviena žemės kiubimas pasidarė pėstininkų draugu, dengiančiu ji nuo priešo akių. Sugebėjimas gulinti ir šliaužiant užtaisyti šautuvą, ląsiino pėstininką prisiartinti prie priešo tik per kelis šimtus metrų. Tik paskutiniai 300 m. jam buvo nemaslini, tačiau vėliau jis ir juos įžmoko nugalėti šuoliais.

Tam paėjam 19 a. pranešėjai pėstininką pavadino „visų ginklų karalimi" nors ji dar per ištisas dešimtmečių kovas turėjo įrodyti savo pranašumą. Artilerija ir kavalerija dar ilgą laiką buvo laikoma karų nulemiančiu veiksniu.

Kad pėstininkas geriau galėtų išnaudoti vieto nelygumus, Prūsų armijoj kad antras pėstininkas buvo aprūpintas kastuvu ar kapliukiriviu. Taip pėstininkas išgaubo kasti apkasus, kurie per Didįjį karą sustingdė visa frontą. Atsiradusiems kulkosvaidžiams nugalėti buvo išrastas tankas, bet pėstininkas turėjo pajėgti nugalėti ir kulkosvaidį ir tanką. Tam tikslui pėstininkas pasitelkė sau pagalbon pėstininkų pabūkę ir smogiamąsias grupes.

Sustingus Didžiojo karo frontui, iš pėstininkų tarpo iškyla trys vyrai — modernaus pėstininko prototipai. Sie trys vyrai puolė viską, kas buvo šarvuota, kas turėjo kokį nors ginklą ir kas buvo kitaip nepasiekiamo. Pirmosios smogiamosios grupės — viš iš triejų vyrų — buvo panaudotos 1914 m. Argonų miškuose. Vidurinysis, stipriausias, kailinėj kepurėj ir su automatinėj kulkosvaidžio skydus, o dešiniojoj - kapliukiryi. Iš dešinės ir iš kairės, visai arti prirmojo, eski kiti du, kurie, kaip ir pirmieji dideesnį skaičių rankinių granatų, o antrasis — šautuvą su uždėtu durtuvu. Taip žygiavo šios grupės smogdamos, durdamos ir puldamos priešą viš sparnais. Pirmosios smogiamosios grupės 1915 m. Krupp pagamino lengvą 37 cm laibo pabūkio su skydinių lafetu. Sitos smogiamosios grupės buvo ir laikų buvo priskirtos pionieriams, bet vėliau jos buvo vėl įjungtos gulintinai ir pėstininkų dalis. Vėliau smogiamosios grupės buvo panaikintos pažėgesnis 7,5 cm kalibro pabūkas. Smogiamosios grupės buvo sudaromos iš savanorių paprastai jaunų vyrų. Didžiojo karo metu smogiamųjų grupių sudėtis buvo net 5 kartus iš eilės pasirindų pakeista, tačiau savanorių niekuomet netrūkdavo. Didžiojo karo galo metu smogiosios grupės galutinai susiformavo ir musistojo - atsirado sturmgrenadierio tipas, ginkluotas karabinu ir dviem mašlėsiais, nešiojęs ant pečių, granatų. Tai buvo „ėtinės kariuomenės dalys, pėstininkų eilės. Pėstininkams pavyko vėl gerai: jie pamažu pajėgė ginklų rūšis, nes buvo ir kavados, kad kites ginklo rūšyje tada padaryta tai, ką jas galėjo turėti, kai jos gimdėjai bendradarbiai su pėstininkais. Pionieriai buvo galutinai jungti į pėstininkų sudėtį, kur sudarė naują pionieriaus tipą.

Dabartinė pėstininkų organizacija eina iš apačios į viršų. Jos pagrindinė sudėtis yra 9 vyrų žvyrų skyrius, kurį sudaro devynt žmonės karto su skyrininku - puskarininku. Trys vyrai aptarnauja b. kulkosvaidį, o likusieji yra šauliai. Keli skyriai sudaro būrį, kelė būriai — kuopą, kuopos — batalionus, o batalionai — pulkus. Kiekvienas skyrius pritaikyta vieną pėstininkų pabūkų kuopa ir vieno priešservinio pabūkų kuopa. Kiekvienas skyrius pareingiamas atliekti tam tikrus uždavinius, kuriuos gali atlikti tik didesniejė kariuomenės jungnė, žinoma, tik atitinkamai mažesniu mastu, pv., sparnų supimus, ieškoriimas, prasiveržimas ir pan. Kiekvienas pėst. pulkas turi jam organiniai priklausančias ryšio priemones ir pionierius. Čia kiekvienas skyrininkas pasiėmęs šalin skyrininkas, skyrininkas — būrio vadas, o būrio vadas — kuopos vadu. Kiekvienas karaivis pirmiausia parengiamas būti geru pėstininku o tik vėliau mokomas savo specialybės. Nėra net vienos ginklų rūšies, kuriojė dabar nebūtų ir pėstininkas — net ir šarvuotų dalys dabar turi savo pėstininkus — šarvuočių grenadierius.

Pėstininkas gali draėsiai juokties iš tų pranašsivių nuo pėstininkų, kad jo ginklo rūšis, mėtymo, jis ėjo, kad kiekvienas atsiradęs naujas ginklas yra ar poryt priklausys vėl tik pėstininkams, nes tik pėstininkas gali suvikdinti tai, ką kitos gini - rūšys tik atkanda. Pėstininkas ūovo ir pasilikęs amžinai jaunas, nes jis yra vienintelis, taris atsiras sutikti su priešu akis į akį ir nugalėti visas jam statomas kliūtis.

Latvių tauta remia savo kovotojus

Iš 1941 m. vasaros partizanų, kurie neleido užgesti visai latvių kaimėnų gaisrai, kurie ir šiandien tarnuodnuų metu svaičiojimus latvių vyriškumo ir savigarbos supratimą yra šauge latvių savanorių batalionu.

Visuose Rytų fronto sektoriuose kyla ji junginių pociijos, atskamba ją viršininkų latviškos komandos, ir ji kulkosvaidžių ir automatų šautuvų žitikinanti kalba. Jie yra ten, kur reikia būti vyrams, ten, kur stamti Europos tautų bendradarbiavimo mintai.

Žiemos pūgose ir, vasaros karštyje jie stovi savo sargybos vietose bei pertraukos savaitėj, kaip kiekvienas stovi tvirtai, nepaliaujamai, pasitikinčiai, nes jie žino, kodėl stovi ir kas turi būti paslėkta.

Taip pat ir tauta, ją artimėjęi tai žino ir supranta, taigi nenuostabu, kad ryšiai salstą juos su tėvų šeime laisvėjęi ir pasilikusiai tėvynėj, santykiavimo būdu: tai vienas džiugiausių reiškinių atgijančios latvių tautos gyvenime.

Vasarinėmis vakarėmis — lau nuo 1942 metų vasario mėn. prisiėmė latvių savanorių organizacijos vyriausias komitetas, kuris iš mūšų pradėjo tėvynę žinoti ir gauna tuomet jos materialinių vertybių centrą.

Savanoriai tai pirmas dalykas, kur latvial vėl pasirodo kaip tauta ir tėvynėjęi gamtiškai tai paguna ir moka įvertinti.

Jokie spaudimai ar kurstymai, jokie įtikinėję žodžiai nepajėgtų išardyti to galingo judėjimo, kuris dabar paguna tiek pačius kovotojus, tiek ir gyvuosius tėvynėje latvius. Latvių savanorių organizacijos vyriausiam komitetui pačiam jau nebereikia kviesti prie to, beliekę tik stengtis kiek galima daugiau, kad savo ir savo žinijoje turimoms savanoriškomis žiniomis pajėgtų pati judėjima apžvelgti, jam vadovauti ir jį sustiprinti.

Pradėjęs vyriausio komiteto uždaviniuose bovo propaganda ir organizacija, bet greitai veiklos sveikis ir gyvas pajėgumas ir žmonės priėmė priklausančių dvasinį ir materialinį aprūpinimą.

Į materialinio aprūpinimo veiklos srities dalinamas papildomas aprūpinimas baltiniais, svalyne ir kitais fronte būtinais dalykais. Pamėnėkim, kad ir šluos išdalytos davėsos: 1500 m. rankšluosčių, 2000 pakloščių, 5818 merškinių ir kelnių, epie 1000 kg. mulo, 3027 poros kojinių ir t.t. Kas tik kariams gali tikti, viskas žymiai kiekiais buvo mūsų tauta, visai neatsižvelgiant į karo laiko sunkumus. Tie dalykai savo prabėrė savo ir gal ne tik ėtinėjęia mūsų karius, kiek parodytas žirdies šiltumas, dėdėjęs jiems būtina jėstikiūtmą, kad jie nėra užmirsti ir, kad tėvynė ir savoms tauta moka teisinai įvertinti.

Bet ne vien apdaras ir baltinių papildas aprūpina materialinį aprūpinimą. Kiekviena savanorė pasirinko surado savo gavėjus pozicijose, nes skaitant produktų bei maisto krovų mas būtų išėstis, tačiau jaskantis baisas viskų sutrukdo.

Kėl, pasirinokė žygimi! nukamėjo. Reikalo rimtumą visi puikusi supranta, todėl kitra karta ragint nereikia. Netrukus kuopa pasirūošusi ir žiūkuojama. Paskėlę vagos siškina šio uždavinio apinkyje.

Pagal turimas žinias, V. dvare ir už dvaro apie 5 km esančiame R. kaime yra įsivirtinę banditai. V. dvare banditai turi įsitvirtinimus, todėl gaišma tikėję ju smarkesnio pasipriešinimo. Jie apsigindžię šautuvais, taip pat turi ir sunkųjų ir lengvųjų kulkosvaidžių, sunkesnių ginklų neturi. Mūsų uždavinys drauge su kitais daliniais sunaikinti banditus minėtame dvare ir kaime. Mums paskirta vietė sarvuočiai. Kol bus galima, vyksime mašinomis, vėliau artėsime žygio tvarka.

Paskirovėjęi į mašinas ir teidomės mūms reikalinga kryptimi. Viškėje yra kelios vietos, kur vyrai nuėmė galvų. Vaižiojant miškais jos dar gerokai sulėtinčo greitį, nes leigu dėmėsi būtų pasiandomos mūs mašinėsi, kiek, dažnai pasitaiko, greičiau bėtų galima išplėsti atrėmima. Kovėje su banditais visonmet laimė tie, kas turi geresnę ir stėjnėsnėsę veikmę, todėl ir stengiamasi visonmet veikti žaibo greitumu. Padėtį dar daugiau apsunkino dažni karo palydovai — smarkus vėjas ir šalta lietuvi, kurie, nezalėstingai gėstydami kiekvieno karjo veidą, stingdė ir visą kūną. Staiga pirmoji ir sekančios mašinos sustojo. Patrulėj automatiškai išmetami į priešę ir šonus. Kuopos vadas su vadovaivimo grandimi žvyksta žvalgyti priekyje esančio miško, kuris buvo pražėję ir baisytėkaimi, ir tikrai, ateargumas buvo daromas nevėlui. Pasirodė, kad miškėse ilias prėšjęna nakti buvo susikūrę banditų stovyklos ir jos nuėmė, todėl nuo čia sunkiems ginklams paėmėme pasistos ir žygio tvarka artėjęme prie Iešėlės tilbo P. kaimo ražiono.

Žygis sunkus, kelio beveik nėra ir paėlėusiai tamsu, kojos klimsta i purvą. Kiekvieną momentą galima sustikti iš bent kurios pusės kiendžogio priešio kulkosvaidžius. Paskėkme P. kaimą. Pas vietos gyventojus teiravomės mūms reikalingų žinių, bet, kaip paprastai, niekto čėra nusižinoję pasukome į susitekimo vietą. Viskas vyto planingai, visi daliniai nustatyta laiku buvo savo pozicijose. V. dvaras neperėmė mūsų priešo. Artėjame atsargiai, nes galima susitikti su išstatytais miške priešo žvalgais ir bent kurios pusės kiendžogio priešo

Svečiuose kraujančioj Vokietijoj

(Tęsinys)

Buvodami Berlyne toliau, mes buvome plačiai supažindinti su Vokietijos VNSV organizacija. Jaučiame pagrindinis šioks ar taiks pačioj pusė su. Išsamiu referatu ir keliais filmomis buvo gan vaizdžiai nupieštas bendrasis vaizdas vokiečiai jaunųjų auklėjimo sutvarkymas. o taip pat ir visos tautos noriai telkiama parama įvairiais daliutais ir kitokiais laimės taniticiais. Milžinis ki kieklai drabužių, apavo ir kitų būtinųsioje aprūpinimo daiktų laisva valia suaukojami tam, kad tas ta remtų pati save. Kad tarnavimo bendruomenei mintis persunktų giliausius visuomenės sluoksnius, kad socialiniai teisingumas artėtų prie tobulybės.

Tuo būdu visiškai suprantama, kodėl Vokietijoje nepamatysi mieslo gatvėse šlaistinčiojo ir nuskurusio, benamių vaikų ar apiplyšusių, tikimo valai paliktų darbininkų, bledomuosiose. Didesnė ir mažesnė vaikų darželiai, jaunimo auklėjimo bei lavinimo namai, bendrabučiai— visur žavės žavi savo švara, tvarkingumu ir pagraitinimu. Ypatingai bereikalingo liuksuso. Pačiose naujausiose, moderniausiose statybose jau, lempų liustros pagamintos viei tik iš metalo. Ir, žiūrėjusiam audeklo ir virvelių, tačiau savo skoniu, originalumu ir elegancija gali drąsiai konkurenciją grindinga metalinės ar kokias kitokias konstrukcijas. Praktiškais paprastumas atsispindi kiekviename žingsnyje.

Tiek Berlyne, tiek vėliau lankantis kitose vietose, visur krinta į akis be galo vintas, planingas ir visuotinis rūpinimasis žaunjusiuos vokiečių kartos sveikatingumu, auklėjimu, mokymu ir skiepijimu paslaugojimo dirbti bendruomenei ir savo tautai.

Darbo fronto Instituto mes buvome plačiai supažindinti su DAF organizacija, jos tikslu ir nuveiktais darbais tarnybos Vokiečios tautai mul. Darbo tarnybos vyrų gyvenimas, darbas ir pramogos buvo vaizdžiai aprodyta specialiojmis filmomis.

Ypač nuodugniai ir įdomiai vienoje specialiojje paskaitoje buvo vaizdžiai nušviečios moterų rolė dažiulėje darbo organizacijoje karo metu. Pagalba šeimų moterims, valkų ir namų priežiūrai, pavadavimas moterų dirbančių įstajjose ir fabrikuose, tarnyba karinėse ligoninėse ir aukojimasis karių gyvenimo palengrinimui, — tai visa vilo be galo vyriškai moters darbo eriežu, kurie, se savanoriškai, daiktauisai be atlyginimo, masinai dalyvauja milijonai Vokietijos moterų. Tarpusnavi, švarumas ir kruopštus rūpestingumas kiekvienam praktiškame vokiečio meters darbe laikoma pirmoje vietoje. Ypač nenapsakomai šviesi ir kreipiamas į vaikų sveikatingumą. Darbas vitrueliye, namuose ar ūkyje — tvyrą pagarbai ir rūpestingai atiliekamas. Taip atskiros šeimos, taip ir bendruomenės labui. Supranta, kad tokia idėja ir organizacijos karo metu turi milžiniškos reikšmės.

Ta pačia proga mes aplankėme vieną imone, kuri pilnu tempu dirba bei nuosavai svarbiai reikmenis, ir kuriej dirbo vien moterys. Lyg upės srovėje tirpo darbas moterų specialiųjų senkose, ir tuo pačiu tvydamas šimtais ir tūkstančiais gatavų daiktų, kurie nenutūkstamai tiekiamai kariuomenei, didžiuliam Vokietijos frontui. Pats darbas automatiuotas iki smulkumenų ir visa imonė dirba lyg vieno laikrodžio mechanizmas. nežiūrint, kad čia viskas atliekama rankomis ir vyras. Švara, tvarka ir kruopštumas čia taip pat pirmoje vietoje.

Taigi visa, ką mes girdėjome paaiškinimuose ir referatuose, visa, ką matėme paveikslėnose ir imonėse ir aikiai ir ilikinčiai parodo, kad darbas ir darbininkas Vokietijoje, iš tikrųjų, yra gerbs savokos. Tik prieš dešimtį metų žmonės vokiečių darbo frontas pasiekė tai, kad šiandien šiame krašte svarbiausioji gėrybė yra ne kapitalas, bet darbas. Tarnybos bendruomenės ir viso Vokietijos labui.

Vieną sekmadienį, eidami apžiūrėti Berlyno Karo muziejų (Zeughaus), mes valandėlė susitvyrėme prie Garbės Paminklo Žuvusiems (Neži. nomojo Karelvio kapas). Tai didingas, apskritis pataipa, kuries aienčia Darbo vienas didžiųjų kryžius, o vidurylje, ant grindų, daugybė vainikų su įrašais, žuvusiems kare aiminti. Nenutrūkstanti eilė žmonių ir šiek tiek ašarų aplink vainikais nuklota vidaus akštėlė. Veiduose giliai rimis, susikaupimas, o akyse — kietai valdoma galingio ir nepaniūjamo ryžio spindėjimas.

Palinkusi senutė keliolikai sekundžių stabelia ties vienu puošniu vainiku, kurio kaspinuose tarp kliudžiai žalumynų ir gėlių tvyrojo užrašas: „Mano brangiajam sūnui Emiliui varo dienoje... Tu didvyriškai žuvai už mūsų Vokietijos tėvynę... Mūsų didžiausia Tavimi“... O žmonių eilė be pertraukos sruvena pro žaliuojančius vainikus, kurių įrašai ir taurus prasmės didingumas. Ir, kaip tas vyresnieji kariai analptol nėra mirę savo tautai, savo artimiesiems.

Sunku ką nors trumpai pasakyti apie didžiąjį Karo muziejų. Jame mes tebuvome apie vieną valandą. Tenai ir per vieną dieną visko nė paviršutiniškai neapėptum pamažukus. Šimtai ir tūkstančiai ginklų, įvairių amžių artilerijos pabūkų užima didžiąsias dalį apatinės palaipos salių. Taip pat šimtai turingas didžiojo Karo garbės skyrius, kuriame kloios vokiečių patrankos ir mortyros, šalia to meto anglikų ir prancūzikių tankų ir kitų ginklų — stačiai dvelkia istorine anos didžiosios pasaulinės tragedijos nuotaika... Schemos, eskizai, žemėlapiai, fotografės ir modelės, kuriose tvyrojo pieišia tas milžiniškasias tantų grumtynes, tą didingąjį dvyrišrkumą ir vargą, kuriuo persunkta visa 1914—1918 metų epocha.

Pagaliau visu ryškumu pajuntė tą siaubingąją bolševizme gresmę Europai, kai nors paskubomis apžvelgi dabartinės karo ginklo ir kitos kariame daugiausia įvairių žydiškojo bolševizmo prikaldintų ginklų, visam kultūringajam pasaulinė su. griauti. Šunkiu ir sunkiu ir grėsmėjai, ištisos mashoutų kulkosvaidžių grupės bei gausės automatinai ginklai, tirdo, kaip veržiklai bolševizmas prisigamino plieno. ir kad kova su ja, žūt būt, turi būti vedama iki galutinio nugalėjimo.

Baltaisiai, didžiulai istorinių mūšių paveikslai, daugybė įvairių, be galo įdomių dokumentų ir visų kraštų karinių uniformų mūkšas stačiai mane netinamas apžiūrėti nors ir per keleta valandų. Kada apleidome šią Vokietijos praeities ir didybės vietovę, nejučiomis prisiminė savasis Vytauto Didžiojo Karo Muziejus, miteto vykdomoji įstaiga „darbo biuras. „ateit, Savanoriu tvarkos ir kitokiais daiktais ir Vidaus reikalų generaldirektorius, dabar jau vra vertas dėmesio.

Tačiau jau ne čia ieškoma, tą paslekimų jėga ir turinys. Virš viso to stovi . pripažinimas ir įsitikinimas, kad latvių tauta vel pradeda sau tiketi ir pamažu atsigrasti savo galią, būseną ir aplinką. Kaip ir anksčiau, vel pradeda atrinti savo pajėgiuosius ginklus — vidinį impulsą ir savivelkią, kad juos panaudoti tos tautos dirvoje, kaip prieš 70 metų. Šis tikėjimas atpalaiduoją jėgas. jėgos stiprina tikėjima, bei drauge jie ginda sąmonę, kas esame ir kas būsime.

Nors ir kažin kokie sunkumai stovi Vyglams už akių iki galinės pergalės, tačiau sąmonė, kad mes pajėgsim vėl kaip vieninga tauta galvoti, jausti, dirbti ir kovoti, duos mums jėgų ir ateitimo pergalėi visas bolševizmo ir karo laiko suketas sugąstis, kas mus vėl skirtu nuo galutinio, pilnaverčio ir tikslinio gyvenimo laukę ...

Apie tai istorija kada nors pabylos, kokia buvo 1942 metų reikšmė latvių savanoriams ir jų gausai remėjų šeimai.

(Iš „Daugavas Vanagi“)

Nustatyta literiukų kalbos rašyba

Literiukų Kalbos Instituto pranešimas

Jau ne nuo šiandien lietuvių kalbos rašyboje pasireiškė suskydimo, nevienodumo, įvairavimo. Prieš keliolika metų rašybai reformuoti ar tvarkyti imta sudarinėti komisijos, kurios per tą laiką yra paruošiusios nevieną rašybos projektą. Tačiau dėl įvairių priežasčių oficialiai ne vieno iš jų nepatvirtinta. Paskutinysis (1935 m.) rašybos komisijos projektas — jis kokių didesnių naujovių neselė — tesistengęs išlygtini prasėnės rašybos nepuosakytoms ir palaulinti kalkuriuose nesuderinamus su gyvąja kalba dalykus, nebuvo patvirtintas daugiausia dėl vienos to projekto smulkmenos — ta, tm, vietoj i, ė, rašymo. Kaip mes to oficiaiai buvo laikytis laikytis 1932 m. J. Jablonskio gramatikos rašybos, viudelio toko būdu nepasiekė iš sprosti mūsų rašybos krizės: viena, tai Jablonskio gramatikos rašybai trūko kaikurių konkrečių rašybinių nuorodymų; antra, rašančioji visuomenė bei spaudinai daugiau ar mažiau jau buvo spėję nuo jos nutolti. Paraišai ir mažesnė dalis to paties Jablonskis iškisai nebaigtė 1922 m. savo gramatikos rašybos (ėr, jo VIsuomenės inamius. Urvinį žmogų). Dėl to rašybos sutvarkymas, ypač jos suvienodinimas ir kai šiol nenustojo aktualumo. Lituanistikos Instituto ir toliau darbo rašybos komisija. Ji sudaryta iš Lietuvos rašytojų ir Lietuvos Mokslų Akademijos Lietuvių Kalbos Instituto, ypač kad rašybos nuostatymas čia buvo ypatingas leidžiamas. Lietuvių kalbos žodynui. Instituto rašybos komisija (P. Jonikas, J. Otrębskis, A. Salys, A. Salys, Jr.) nacionalinės antyvyzenlais rašybos komisiją šūlymėis (ypač 1935 m.), šių metų rudenį parušė lietuvių kalbos rašybos paprastąjį projektą. Jame nesiekiama pagrindinės reformos, tik stengiamasi dabartinę įprastinę mūsų rašybą sutvarkyti, suvienodinti, smulkmenas kaikuriose vietose atvyzėlais šlygintį prieštaravimus bei išmesti su gyvąja kalba nesuderinamus dalykus. Tą projektą — su mažais keitimais priėmė Lietuvos Mokslų Akademijos humanitarinis skyrius ir nesenai patvirtino Švietimo Generalinis Tarėjas.

Prieš ištisai paskelbiant lietuvių kalbos rašybos pagrindus čia visuomenė nors trumpai supažindinama su projektuojamą rašybą: nurodomi tie rašymo atvejai, kur ligšiol raančiųjų tarpe nebuvo vienodumo.

Raidynė jokių naujovių nelyedama.

Balsių srityje, žaika šąla, kera, niauzlinas bei kitos. Ilgųjų balsių rašoma ir kiją, buva, žuva (bet būna, žūna, žūsta), tįžta, dųžta... Taip rašė prieškiniriniuose savo raštuose ir patsai Jablonskis, čia rašė ir kiti kalbininkai; kiokio rašymo jau ir ligšiol laikytasi leidžiamąjame Lietuvių kalbos žodyne. Priešdėlis [rašoma taip: [ka]pt, [ka]pt, [ka]pa, [kila, [kratas, [kata, [katas, [tarpas... bet tik: [nėdis, [nadas, [nėnaja, [nėvė.

Priebalsiai, kai ir ligšiol, rašomi iš kilmės, tik tos pagrindų apimama daugiau atskiru atveju, pvz.: augštas (pgl. augalotas, augenaie), augštaiis, balęšnis (t. balcus, balgintis), bavąlnas, t. bauguas, rūgštas, rūgštis (rūgę, raugintis), sprigtas (t. sprisis), dėbt, dėbtėlė (t. ėėbla)... Sunkiau suselkamos ir nenašios kilmės, žodžiai rašomi iš garsai: rakštas, rakštas, (pir. skabiu ir skapiu), vikst, vikstėjė (t. viskinti ir vizginti) ir t. t. Šėknyje po b, p prieš a (au), o, u, ė rašomas a, pvz.: bauba, bąbas, vobė. Čia tariamas ne tik minkštas priebalsis, bet ir lotas: blaurur, blaurur, blaurėjė, blaurėjė. Tarpinė j įterpiama ir prieš ė žodžio pradėjoje: ėeškuti, ėėjėškėti, ėleva, ėlenas...

Tikrinial varžad rašomi iš kilmės, kur ta kilmė lengvai iš kalbos suskama: Augštoelis, Pusdėešis, Otkaa, Ėėsnė, Ėėsnė, Ėėsnė, Ėėsnė, Ėėsnė, t. t. Šėknyje po b, p prieš a (au), o, u, ė rašomas a, pvz.: bauba, bąbas, vobė. Čia tariamas ne tik minkštas priebalsis, bet ir lotas: blaurur, blaurur, blaurėjė, blaurėjė. Tarpinė j įterpiama ir prieš ė žodžio pradėjoje: ėeškuti, ėėjėškėti, ėleva, ėlenas...

Tikrinial varžad rašomi iš kilmės, kur ta kilmė lengvai iš kalbos suskama: Augštoelis, Pusdėešis, Otkaa

MŪSŲ GYVENIMAS

KALĖDOS RYTUOSE

Šiaurus žiemos vėjas suka sniego sūkurius Rusijos tyruose, užkliūva bunkerių kaminus, kyšančius iš žemės kupstų ir gailiai vaitoja. O ši žemės aškatų urvų — bunkerių skilinda į Rusijos tyrus galingi kaldinių giesmių ir tautinių dainų aidai.

Tai N. batalionas, kuris jau ištisi metai kovoja Rytuose, švenčia Kristaus gimimo šventę.

Bunkeriuose, prie kukliai, taičiau laukiai papuoštų stalų susirinkę kariai su savo vadais valgo Kūčių vakarienę. Eglutės taip pat mums nežinoma. Ji, nors prieraišu papuošta, tačiau gana gražiai atrodo. Mat, puošė ją visi bendromis jėgomis. Vieni iš popieriaus papočiukus karpė, kiti surado paslėpta, nergulėtė atsiustą, saldainį ar obuolį, trečias vėl — meniniukas popieriuje valdudula batalione pasveikinimus-sveikinimus. Kariams susėdus prie stalų, nėjo mūsų dalinio vadas ir savo kalboje pasveikino karius ir jų šeimas. Po kalbos suskambėjo Tautos himnas. O kaip didingai plaukė jo aidai per Rusijos tyrus, per apkasų linijas! Po to karių orkestrelis išpildė keletą tautinių dainų ir šokių, pabėlamavo ir taip nejučiomis prabėgo keletas užsimiršimo valandų.

Ir vėl sužėlė gražuo Kalėdas šventė. Kai vieni raminė gyveno šventės nuotaika, kiti su ginklu rankoje budėjo, saugodami pirmųjų rusų kareivinės dienos pirmėjęs pasiekė su antrasias, nes čia gyvenimo aplinkybės neleidžia kitaip elgtis.

Kalėdų šventės progą gavome iš Lietuvos dovanų: plotkelių, popiros, mulio ir baltinių, tik gaila, kad jos kiek pavėlavo mus pasiekti — vakarienę teko valgyti be tradicinio mums lietuviams plotkų laužymo.

Už dovanas tautiečiams esame labai dėkingi.

Psk. Polekauskas

36-OJI KALIŲ VALANDA MŪSŲ KARIAMS

Šausio 3 d. per Kauno radiofoną buvo atlikta jau 30-ji valanda, skiriama mūsų kariams Rytuose.

Pradžioje iš Rytų fronto grįžęs J. Ilm. Paulikonis perskaitė N. batalijono karių sveikinimus Tėvynei praėjusiųjų šventių progą. Taip pat buvo perskaityti iš Rytų parvežtieji batalijono karių sveikinimai jų artimiesiems, giminėms bei pažįstamiesiems.

Toliau radijo valandą palvairiavimą nemažesnis ir labesnis dainoms, buvo skaitomi sveikinimai artimųjų mūsų kariams, esantiems Rytuose.

Valanda baigiant buvo pranešta, kad ateityje sveikinimai į Rytus bus skaitomi dažniau bene du kartu per savaitę, o nekomandiniai valandų metu bus duodama specialiai paraengtų vaizdelių ir kt. Tai labai džiugu. Tik reikėtų būtinai kai kuriems dalininkams Rytuose paripinti tinkamus radijo aparatus!

RYŠIAI LIETUVIAI LANKO SUŽEISTUS SAVO BROLIUS

Rygos karo ligoninėje guli ir sužeistų lietuvių karių. Juos aplanko Rygos lietuviai ir nesenai lankė vietinės lietuvių mokyklos mokinėi. Mažieji lankytojai apdovanojo savo sužeistuosius brolius kukliomis dovanėlėmis. Ypač dažnai sužeistuosius lietuvius aplanko ponia Ona Staitmanienė, kuri net įsigijo su žeistųjų motinos varda. Ji yra mėlai sužeistųjų laukiama ir kiekvieną kuo nors apdovanoja.

KAUNO DIDŽIOJO TEATRO AUKA MŪSŲ SUŽEISTIESIEMS

Kaune Didžiojo Teatro artistų delegacija su teatro direktoriumi p. Ivanausku prieš laikytę, sveikindami šventėmis ir Naujaisiais Metais Primąjį Generalinį Tarėją gen. Kuhlibėną, lietė 4.00 Lt. Tarėjo Rytų fronte sužeistiesiems mūsų kariams. Draugo su auka buvo įteiktas ir raštas, kuriame teatras pabrėžia, kad jis, vertindamas karių pasiaukojimą kovoje su bolševizmu Rytuose, skiria savo Kalėdų dienų pajamas sužeistiesiems broliams švenčių dovanoms. Teatras seka, mini ir atsakąs jų žygius ir kančias. Taip pat teatras pareiškė sužeistiesiems geriausių linkėjimų.

§ 85 pasakyta, ir kuri taip daug kartų skaičiau, nuspaudžiau šakutę. Šūvis. Aišku matau, kai pabėgi tamsuoji nuožmi, čia tik šaltas ginklas, sudukia smėlis. Geral, tik truputį aukščiau. Taikau, ir vėl šūvis.

Mano kaimynas per penketa žingsnių nuo manęs. Mūsų žvilgsniai susitinka, žiūrim vieni į kitą ir juokiamės. Praėsau ji sekti mano patikymus. Šūvis ir girdžiu kaip jis rėkia „prima"!

Tankai pila kiek tik gali. Vyrai taip pat atidėjai seka sėlinį ir krūmų pakraščius ir taido kaikiuo šūvius. Jau galutinai permirko drabužiai ir tik nugara liko sausa. Kaimynas paskiko šalma po pilvu, mat, vis ne taip slapia.

„Prieš tanką, kuris per 50 metrų nuo manęs, krinta minos, palikdamos juodus dėmes tik ką pradėjusioj žėlti dobėsy.

Iki trečiosios kuopos aplie 1½ kilometro. Kuopos vyrai, žigirdę šį triukšmą, atvažiavo dar su vienu tanku prie mūsų.

— Heute mein geburtstag, — girdžiu, sako mano kaimynas.

— Taip, taip — atsakau aš, — dėl to mes ir ėjom į vaišes. Man taip pat reikšmingas ši diena.

— Ar ir tavo „geburtstagas"? peklausė ji.

— Ne, atsakiau aš, — šiandien mano „krikštas".

Šaudymas teęlasi be pertraukos.

Kai Juozas, taą narsus vyras, su būriu kriaušės ir kemsynąsi pašinko per kelis šimtus metrų pirmyn ir pasiprigino „šamanę", sparną, jis dingo neišėmęs mitės. Tuomet galėjome išlįsti iš griovių ir griovelių ir pradėti rengtis tolimesnei kelionei. Visa tai užtruko porą valandų. Vėstinti žmonėms nėra ko. Netekome tik kelių arklių. Perkrovėme veižimus, susitvarkėme ir žygiuojame toliau.

Pamažu slenka purvinu vieškeliu prikrauti vežimai. Likusis kelias iki kuopos nebepavojingas, nes eina atvira vietė. Dalis vyrų ir aš sulipome ant tanko ir važiuojame greičiau. Tyška juodas purvas į šalis. Net dantys traška, kai atsimušam į duobių kraštus. Tanko komendantas rodo mums į bokštelio sieną, kur kažkas žymės šarvų pramušamos kulkos. Keikinsi jis ir negali suprasti „šamų".

Jau ir kalnas, kuriame gyvena trečioji kuopa. Kaimynas ir čia kaimas, tai degėsių krūva su kelioliika apsvilusių beržų ir senai išnykusiais sodo likučiais. Vidury kalno matyti „pastytas pono" kulpstas šūvis. Priei jį šeši mažesni..

Bronius sutinka mane. Jo šėkys paraudę po nemigo nakties. Visa nakti jiems nedavė ramybės „šamai". Tik kai pradėjo šviesti, jie išvejė drumstę ramybę ir davė vyrams šiek tiek paliesti.

Veda Bronius mane į savo bunkerį, jdo persikiši baltinius ir persiauti kojas. Su pirmuoju nesusitinku, nes jau perdidelė „ceremonija", su antruoju sutikau mielai.

Taip apgintvarkę, esame pažėrėti kaip gyvena ir šaučiasi mūsų vyrai. Jau vežimai atvažiavo ir vyrai pasitenkinti tempia šovinių dėžės prie ginklų. Staugiąs, kad ant kalno turėti, ir dar su kaupu, šiamąst išlaudyą normą. Aplink kalną bunkerai, vėl tie patys bunkeriai. Viei ją šiek tiek geresni, kiti prastoki. Daugelyje jų yra apie pusmetrį vandens, dėl to gulėti (naras) ir viai šaiktai sudėti ant lentynų paluėdi. Nuo duru iki gulty „nutiestas" liepas. Kampe ant vielos pakabintas skardinis petkūnas, ir šonai, kaite iki raudonumo, smarkokai prišildo drėgną bunkerio orą. Prie bunkerių ugniavietės. Jose stovi breznetais pedėmtoj ginklai. Greta sėdžias, kuria, it suakmėnėjęs, atidžiai seka duota kryptimi. Du balti oštukai, gerokai suodini, nerūpestingai tripinėja prie savo „bunkerio" — dėžės pilną šiaudų. Tie du yra visas šio kaimo turtas ir gyvybė. Visa, ką čia kuopa rado.

Paskutinis sustojimas prie kuopos virtuvės.

— Sveikas, Antanai, visų dūšių maitintojau! — sveikinu kuopos virėją, besitrūsiantį ant lauko virtuvę, kuri rūpestingai paslėpta žemėje nuo priešo ugnies ir sekimo.

— Sveikas dar, vade, — juokdamasis atsako Antanas, nuleidamas kėlę ir taukuotais pirštais ranksas prie kelnių siūlių.

— Ką verdi pietums? — paklausiau.

— Makaronai su konservais ir viską bavo ilkę iš ankstyvesnių dienų. Jei šiandien nebūtume sulaukę atvežtos maisto, būtų „geras" vakarienė, pasiryžęs net nevelėsmanu, ką bučiau į laidą gręžęs.

— Spysą (kuopos virėšią), — pridėjo kažkas iš šalies.

— Na, na, vaikai, šam žyspsa, o tau dėda, — linguodamas galva atsakė Antanas ir numojo ranka davuslam šį pastūlymą vyrui.

— Na, tai duok ir man paragaut, — paprašė.

— Ne kas čia išėjo, pone vade. D. kaime buvo geriau. Čia net pono, nei agurkų, ir be to, vanduo labai blogas. — teisinosi Antanas ir grėbęsi šėkosi švarios lėktės ir šaukšto.

— Nieko, nieko, — atsakiau, — Jo nebėsmi žmogus čia, tai tenki.

— Nenutuskime čia, vade. Mano frenčius jau per dėdės pasidarė. — Rimtai atsakė Antanas ir pačiąs ir frenčiaus krašto, prie sagų, kaip dumples pradėjo ji tampyti. Tikrai, už Antano frenčiaus gerą duonos kepalą galima užkišti ir tai dar vieną šūvį.

Susirinko ir daugiau vyrų. Juokauja, viens kitą „pon ant dantis traukia".

Valgau šiltus makaronus. Juokiuosi geral. Kai šonai šlapi ir drabužys krečia, taip gera ką nors karšto vyrui.

Čia pat, prie virtuvės, ant lentynų sudėti samčiai, bliūdai, peiliai, puodai ir puodeliai. Greta šautuvas, granatos, šovinių pilnos šovinių. Kaip keista, viskas maišosi krūvoj...

Antanas žyspsoi šūrėdamas mane. Rodo man savo žilą barzdą ir, tik man girdint, šiugžda balei asui: „Dar perek: žilė plaukai atsiradė šiandien".

Taip. Žyla barzdoz... Sakės, puodai ir granatos maišosi krūvon...

J. T.

„Kario" prenumerata 1943 m. tebeplaukia

Dėl popieriaus stokos sumažinus mūsų savaitraščio tiražą, atskiram pardavimui skirtas „Kario" kiekis žymiai sumažėjo. Daug kas, norėdamas jį gauti atskirais numeriais, jo negauna.

„Karį" užtikrintai galima bus gauti tik jį išsirašius visiems metams, pusmečiui, ar bent metų ketvirčiui. Šiais metų pusmečiui dar tebeplaukia. Išsirašusieji laikraštį sausio mėnesyje dar galės gauti ir pirmuosius š. m. numerius.

Įstaigos polic. nuovados ir inėnės pradėda „Karį" išrašyti kolektyviškai. Tai daug patogiau, nes nereikia rūpintis kiekvienam atskirai. Prenumeratos pinigai turi būtisuiunčiami iš karto.

Daugelis mūsų karių Rytuose atsiunčia lėšas savo artimųjų ir giminės vardu, išrašydami jiems savo laikraštį „Karį". Tuo būdu ryšiai taip mūsų karių ir Tėvynės vis tvirtėja ir platėja.

GENERALINIS TARĖJAS VIDAUS REIKALAMS LANKĖ SUŽEISTUOSE

Naujųjų Metų pirmąją dieną Generalinis Tarėjas Vidaus Reikalams plk. Narakas, Visuomenės Reikalų Departamento Direktoriaus J. Vokietaičio ir kitų Departamento pareigūnų lydimas, lankė Karo Ligoninėje sužeistuosius Lietuvos karius, transportinėjusius ir geležinkelininkus. Generalinis Tarėjas aplankė visas palatas, kuriose gulė lietuviai, ir paguodė jusos šiltu žodžiu, linkėdamas greičiau pasveikti. Kelios sužeistųjų palatos ėjęs lietuvaitės ir draugai su jais gulintiems vokiečiu, latvių, estų, ukrainėčių sužeistiesiems Generalinio Tarėjo dovanas.

Sužeistieji, kuriy tarpe yra labai sunkiai nukentėjusių ir kurie jau kelią ėjo gulėdami ligoninėje, reiškė savo dėkingumą už dėmesį. Tenka pastebėti, kad paskutiniėms savaitėms sužeistųjų mūsų visuomenė labai intensyviai lankomi, kas kelia juose didelį džiaugsmą. Ligoninės personalas lankytojams teikia visokeriopą palankumą.

Kaip teka patirti, Visuomenės Reikalų Departamentas yra įgalios tas suorganizuoti lietuvių sužeistųjų aplankymą Rygos ligoninėsę, kur jų gali apie 50.

(„Aleitis")

PROF. KARSAVINO SUKAKTIS

Žinomam istoriniuku filosofui ir Vilniaus Universitete ordinariniam prof. L. Karsavinui sukako 60 metų nuo jo gimimo ir 15 metų, kai dirba Lietuvos universitetuose. Šios sukakties proga malonu vieną kitą žodį prisiminti iš prof. Karsavinos gyvenimo bei veiklos.

Prof. Leonas Karsavinas gimė 1882 m. rugsėjo (1) 14 d. Eidamas 24-us metus, baigia Petrapilio universitetą, kur studijavo istoriją bei filosofiją. Vėliau bovo išvykęs užsienin, dirbo Vatikano, Pažyliaus, Genuvos ir Florencijos bibliotekose bei archyvuose, kur specialiai studijuoja viduramžius. 1913 m. Karsavinas parašė disertaciją apie XII ir XIII amžiaus Italijos religinį gyvenimą, už kurią gavo visuotinės istorijos magistro laipsnį. Nuo 1918 m. iki 1916 m. buvo paskirtas privatdocentu Petrapilio universitete, o nuo 1916 m. žrinktas ordinariniu profesoriumi.

1922 m. prof. Karsavinas, kaip ir daugelis kitų bolševikams nepagiedamųjų mokslininkų, su visa šeima ištremiamas iš SSSR. Gyvena kurį laiką Vokietijoj, vėliau Prancūzijoj.

Jau antri metai, kai Lydos m. įsisteigė Lydos krašto tarybinis komitetas, kuriam vadovauja V. Vilčinskas. Komiteto sudėtis ši: V. Vilčinskas pirmininkas ir dvaja atstovauja vietos gyventojų, tre Lydos Gebitskomisaro. Sekretorius Masalskis, raštininkė p. P. Gelažinytė. Komitetas tvarko visas vietos gyventojų liečiančias reikalus. Artimą bendradarbiauja su vokiečių civilinę ir karine valdžia, o taip pat palaiko glaudžią ryšius su Lietuvos Savisaugos Daliniais, esančiais Rytuose. Vietos lietuviams gyventojams dėdėj džiaugsmą sudarė lietuvių kariai, kurie gina gyventojus nuo bandytų ir šiaip nuo visokių plėšikų užpuolimų.

Šiuo metu Lydos Lietuvių Komitetas yra savo skyrių Rodunės mieste. Rodunės Komitetui vadovauja J. Zukauskas, o sekretoriaus pareigas eina V. Talkačauskas. Netrukus bus atidaryta trečias k-to skyrius Juratiškėse.

Be to, Lydos krašte yra atidaryta apie 6 lietuviškos mokyklos. Nuo naujų 1943 metų jų skaičius padidės dvigubai. Yra liūdnlausia, kad vietoje stinga inteligentinių pajėgų. Norėdami mokytojų trūkumą Lydos Lietuvių Komitetas yra numates atidaryti trijų savaičių mokytojų kursus Kaldėjų atostogų metu, kurie dar būtų tęstami ir vasaros atostogų metu.

I Lydos krašto ateina nemažai lietuviškos spaudos, kuriją vietos gyventojai su didelių noru skaito ir platina. Pav., yra Žirmūnų, Varenavo, Juratiškių ir Rodunės vaisių gal). **Mažvydo katekizmas; Kauno vartotojų b-vė „Parama"** (orba „Paramos" kooperatyvas) Kr. 1. 1.

Iš skyrybos minėtinas kabelis. Kabeliais nesiskiriami nekaitomi žiertpinės žodžiai, taipgi ir žodžiai, prieš forminę galūnę: **pagalius darykit kaip norit: iš mat to neišnoję; iš turbūt dar ateis; to nebeprisiminę; iš kaip ir kaip; iš; antai vakarusee kiła debesys.** Kabeliu teskiriamos tik tokios dalyvinės, pusdalyvinės ar padalyvinės bodės grupės (vad. „autrasėtinės" kalčiniai sakinial'), kurios aiškiai yra tapusios iškirtinėmis: **bėrant dirvoj, birs ir žaulęs žalgra, atsiergęs i Kęlę, prašnėks kongaus balsu...** Tokios grupės, eidamos po jungtukų, kabeliu neskiriamos: **ir tarę šiuo bereiko dalyku; ir kaip; ir; aisimęs, kaip balgęs pradinę mokyklą, įstejau i gimnazją.** Bet tokios dalyvinės, padalyvinės bei pusdalyvinės grupės, eidamos po neatrodo iškirtinės, ypač jei jas tesudaro 2 — 3 žodžiai, kabeliuia neskiriamos: **Sekmės, kaip ir kitų kėrų daryti; nesėjęs nepjausi; dirbo ligi temstant; saulei tekant (- ir, tekėjimo metu, saulėtekių) mes lėvė šiaudus; ir verkė breliai ir seserės laukę lydėdami..**

Iš raštybos smulkesnių dar paženėtina: **pat-ela, pat-ela, pat-ela** (sudėjo dalių kėlimas i kitę ellutę), Nr. 149 arba 142 nr., **L. (= pirma) kuopa ir I (= viena) kuopa, bet tik kuoapa, pv. (= daktarai), pv. (= kilometras), m (= metras), pvz (= pavyzdžiu).**

Sis raštybos suvienodinimas lėgs vienodo mokymo sąsiai laukiama raštybos vienybę. Raštyba yra sutartinis dalykas, kur i visų sąmeninę nuomonę nėkur ir niekada nepasiekia. Ne to, kuodėmęs nei reformai dabar ir ne metas. Reikia nepamiršti, kad ir didžiausias kuopų bendrinės kalbos pavyzdysas i Jablonskis vienytės labai neretai atsiskydavo ir nuo skirtingų savo raštybinių pažiūrų.

— Ir vėl jis miegai! Vėl negalim patikrinti kaip jis dirba.

(Atkeita iš 10 psl.)

letas.. Tikriniai svetimųjų vardai liudiniuose, dažnai ir plačiąsi vilnoumenė kaip vietovės raštuose lietuviuose (rašomi iš garsų): **Humboltas, Sekspyras, Tulizas...** Bet šaip perlodinėje spaudoje, ypačiai mokslinėuose tekstuose (diskyrus jau sulietuvėjusius vardus) paprastai rašyma originaline raštyba, tik su lietuviškomis galūnėmis, pvz.: **Saarbrūkenas, Mailebranche, Malebranche'as Chateaubriandas** (su netaisiamais e, d): **Goethe, Rousseau, Daudė** (kitaniškinąjanį) ir kt. šalia: **Berlynas, Varšuva...**

Didžiosiomis raidėmis rašomi tikriniai vardai: žmonių vardai, parašnėdes, dangaus kūnų, grieveardžiai, dinastiniai pavadinimai: **Jonas Aukšaburnis, Gediminaitai, Burbonai;** dievų bei mitologinių būtybių, vardai: **Perėnas, Dievas, gyvulių, medžių..** tikriniai vardai: **Brisius, Puntukas, Baublys;** planetų, žvaigždžnų vardai: **Marsas, Paukščių Takas** vietovės pavadinimai: **Sekmės, Kūčios, Tautos Šventė, Sv. Petras (-Petrinės);** mėstų, gyvenamųjų vietų daitų ar šiaip geografinių kultūrinių vienetų ar sričių pavadinimai: **Žaliasis Kalnas (Žaliakalnis), Pabaltijys, Aušros Vartai, Vakarai, Rytai;** įmonių, organizacijų ir valstybinių bei savivaldybinių įstaigų pavadinimai, neturi trumpintinių vardų: **Vytauto Didžiojo Universitetas, Sviečiųjų Vydūno, Sv. Kazimiero Draugija,** toliau: **Lietūkis, Maistas, Kauno Audinial;** laikraščių ir kitų periodinių leidinių pavadinimai: **Naujoji Lietuva, Tėvynės Balsas, Tarėjas, Lietuviškoji Enciklopedija.** Jei kurie žodžiai neturi specialiai iškiriniės reikėmės, bet tik šiaipjau tikslaus nuosako tikrinio vardo sąvoką arba ją papildo, tikriniuose varduose rašomi mažiosiomis raidėmis, pvz.: **Baltijos jūra, Nemunupė; Denelaičio gatvė; Didysis karas; Kryžiuočių ordinas; Dainavos šalies senų žmonių padaviimai** (kny-

Nr. 2 (1164) Vilnius, 1943 m. sausio 9 d.

PRENUMERATA kvartams — 6 RM, pusmetų — 3 RM, 3 mėn. — 1,50 RM.

Išsirašoms maž ausias, metų kvirtičiai, pristatant kalendorinės tvarkos, pav. I — III mėn. IV — VI 5 t. t.

Brangūs Lietuvos Batalionų Kariai

Šiandien sutinkame Naujus 1943-sius Metus. Vėl visi, kiek galėdami, telkiamės ar savo šeimose, ar artimųjų būreliuose, kad pareikštumėm nuoširdžius savo linkėjimus ir šviesesnėmis viltimis sustiprėtumėm naujai ateičiai. Tačiau šio momento džiaugsmas nėra dar pilnas, nes kova su žiauriausiuoju priešu Rytuose, kuris taip begėdiškai-sutrypė gražiąją mūsų Lietuvą, dar nėra baigta.

Brangūs kariai, jūs arčiausiai buvot ir esate susidūrę su bolševikų santvarkos bepramiškumu ir geriausiai pažinot viską ją mėlą ir niekšiškumą.

Būdami tikri lietuviai ir žmoniškumo gynėjai, jūs pirmieji, bolševikų viešpatavimo metu, aktyviai pasipriešinot tai smurto ir naikinimo politikai. Kai atėjo visų laukiamas momentas, tada drąsiai be jokių svyravimų, greta mūsų išvaduotojo Vokiečių kario, stojote į kovą su ta žmonijos pabaisa.

Ir šiandien tebekovojate dar ar tai pirmojoj ugnies linijoj, ar užfrontės sargybose, ar tarnaujate savo krašto įgulose. Tose kovose daug aukų sudėjote ir daug vargo patyrėte, tačiau nei savo dvasios nei ryžtumo nenustojot, nes aiškiai supranat, kad tai kovojama tiek dėl visos žmonijos, tiek dėl savo tėvynės ateities.

Naujų Metų proga nuoširdžiausiai sveikinu jus ir jūsų šeimas ir visa savo siela linkiu, kad ištvertumėte ligi galo.

Generolas P. KUBILIŪNAS,
Pirmasis Generalinis Tarėjas

Kaunas, 1942 m. gruodžio 31 d.

Naujos žinios apie išvežtuosius

Vrš. V. Tumasonis, esantis Rytuose, parašė „Kariui", laiške, kuriame mini keliasdešimt mūsų tremtinių pavardžių. Rašo tai sužinojęs iš Sovietų belaisvių. Ši laiškų čia dedame.

Prašau gerb. Redaktorių įdėti „Karyje" šias žinias apie 1941 m. birželio mėn. išvežtus mūsų lietuvius-tremtinius. Paskiabėjęs su Sovietų karo belaisviais štai ką išgirdau.

1941 m. birželio mėn. Sverdlovsko srity, Gorinsko rajoną, čekistai atydėję vieną saugumiškai priklimštą eleloną (apie 70 vagonų) Lietuvos karšto ir civilių žmonių. Atvežę perdavė laisvai samdomiems milicininkams, kurie tremtinius patapino lageryje. Vyrus atskyrė nuo žmonių, o vaikus visai atskyrė nuo tėvų. Žmonas išsiuntė į Krasnodaro sritį, Kamen miestą. Žmonos galėdavo atvažiuoti pas savo vyrus ir perduoti siuntinius, o vaikai atvažiuoti negalėdavo, tik galėdavo kartą per metus gauti siuntinį. Mūsų tremtinių pavardžių. Rašo tai sužinojęs iš Sovietų belaisvių. Ši laiškų čia dedame.

Belaisvis, kuris sutekė man šias žinias, yra drauge su lietuviais buves tame lageryje vienuolika metesių. Minėtame lageryje buvo ne vien tik lietuviai, bet buvo ir latvių, estų ir lenkų. Lenkus, kaip sajungininkus, iš lageriu tuojau paleido ir čia pat Sverdlovsko mieste suorganizavo lenkiškus pulkus. Kuri laika juos kiek apmokino, vėliau sumaišė su raudonąja armija ir išsiuntė į frontą prieš vokiečius — prie Charkovo, kur ir pateko į vokiečių nelaisvę. Minimas belaisvis, kuris sutekė man šias žinias, yra lenkas.

Čia duodu sąrašą lietuvių-tremtinių, kurios minimas belaisvis pažino ir paliko ankčiau minėtame lageryje. Jų vardų ir karinių laipsnių belaisvis nežino, nes dauguma buvo apsirengę civiliškai. Stai tie lietuviai tremtiniai, šio belaisvio paliktiki lageryje — Gorinsko rajone:

1. Geruliaitis, 2. Bačkus, 3. Urbelis, 4. Gaudešius, 5. Skučas, 6. Slėpetys, 7. Grebliauskas, 8. Povilaitis, 9. Tupikas, 10. Mikulajūnas, Stepas, 11. Vaišnoras, 12 . Kvikšys, 13. Smetona, 14. Tutlys, 15. Martišius, 16. Valadka, 17. Valkauskas, 18. Petkutis, 19. Litvinaitis, 20. Ginutis, 21. Burtunaitis, 22. Ginaitis, 23. Grinkevičius, 24. Grinčionis, 25. Karlauskas, 26. Verbrynas, 27. Mickus, 28. Šarka, 29. Bukaitis, 30. Požėlaitis, 31. Pulkauninkas, 32. Lukošaitis.

Redakcijos pieraišas: Šių žinių patikimti, žinoma, neįmanoma. Dedame tai, ką rašo iš Rytų. Kai kurios pavardės yra pažįstamos ir tie asmens bolševikų buvo suimti dar 1940 m. vasarą. Ir pažįstamų pavardžių matyti ir 1941 m. birželio mėn. išvežtų.

KULTŪRA, MENAS, ŠVIETIMAS

— Vilniaus Filharmonija N. Metų išvakarėse surušė didžiųjų L. von Beethoveno kūrinių koncertą, kurį metu buvo atlikta ir Devintoji Simonija. Ši Devintoji Beethoveno simfonija padaryta tradicinė ir ji bus atliekama Filharmonijoje kiekvieną N. Metų išvakarėse.

— Nuo N. Metų Pancvėžyje steigiama pirmoji Lietuvoje spaustuvinėkų ir knygrišių amato mokykla. Šios rūšies specialistai pirma buvo vien Žydai. Spaustuvininkų skyrius paruoš raidžių rinkėjus, mašinistus, linotipininkus, litografus ir cinkografus. Knygrišių klasėje bus mokoma įvairių kartonažo darbų: gėrimimas kartonažo dėžučių, rėmelių, raštinės reikmenų, paprastų knygų įrišimas ir luksusinis.

— Latvių poetas Kalvis yra išverties ir paruošęs spaudai Donelaičio „Metus", o rašytojas Rudzitis—My. Kolaičio Putino „Altoria Sešėy". Šiuos veikalus latvių leidykla ilėsis artimiausiu metu.

— Gruodžio 29 d. Kaune įvykusiame Švietimo Vadybos mokyklų vadovybių tarnybiniame suvažiavime Generalinis Švietimo Tarėjas Dr. Germantas padarė trumpą darbų apžvalgą.

Vidurinis ir Pedagoginio Departamento direktorius V. Malinauskas padarė pranešimą, tema: „Ugdomojo veikimo suaktualinimas", kuriame bendrai nušvietė praktinius pedagoginio darbo klausimus.

— Vilniaus Skrajojantis „Vaidilos" teatras, pakviestas Onuškio Kultūros Komiteto, sausio 5 ir 6 d. gastrolavo Onuškyje.

„Europos likimo kovos Rytuose" parodą, kuri vyko Vilniaus Dailės Muziejaus patalpose, aplankė per 12.000 asmenų.

— „Aurora" choras sausio mėnesį ruošia pirmą savo vieną pasirodymą. Šiuo metu yra repetiojama vilniečio muziko J. Siniaus kantata „Iš Lietuvos praeities". Iš viso repertuare choras turi jau per 60 dainų.

— Sausio 10 d. į Vilnių atvyksta Kauno operetė. Vilniečiams civiliams ir kariams numatyta suvaidinti apie 15 spektaklių.

PRENUMERATORIAMS

Kai kurios įstaigos bei asmenys prašo siuntinėti „Karį" žadėdamos atsiskaityti prisiuntus jiems sąskaitas. Pranešame, kad „Karys" kreditan nesiuntinėjamas. Laikraštį išrašome tik gavę prenumeratos pinigus.

„Kario" kaina: metams — 6 RM, pusei metų—3 RM, 3 mėnesiams — 1.50 RM. Trumpiau, negu 3 mėnesiams, prenumerata nepriimama. Išsirašantieji 3 mėnesiams turi prisilaikyti kalendorinių metų ketviriičių: sausis — kovas, balandis — birželis, liepos — rugsėjis bei spalis — gruodis.

Siunčiant perlaidą, kitoj jos pusėj trumpai pažymėti už ką pinigai siunčiami.

Norintieji išsirašyti „Karį" prašome paskubėti, nes vėliau išsirašiusiems (dėl aprėžto popieriaus kontingento) gali pritrūkti pirmųjų numerių.

Vėliau išsirašantiems pirmuosius numerius (kol jų turėsime) pasiųsime, tačiau dėl didelio perdalyti skaičiaus pasiuntimas gali kiek užtrukti.

Gen. Braemer sukaktis

Sausio 7 dieną susilaukia 60 metų amžiaus Generolas Braemer. Generolas Braemer gimė Karaliaučiuje. Didžiajame kare jis dalyvavo kaip kavalerijos kapitonas ir kapitonas vyriausiajame štabe. Dauą kartų apdovanotas pasižymėjimo ženklais. Generolas Braemeris buvo perimtas į 100.000 vyrų kariuomenę ir 1932 metų spalio mėnesį buvo pakeltas į generolus majorus. Sio karo pradžioje jubiliatas, kaip savo Rytprūsių tėvynės gynėjas, vėl stovėjo po vėliava. Po labai sėkmingu žygių Prancūzijos kare, generolą Braemeri Flureris paskyrė Rytų Krašto karinių pajėgų viršininku. To nusipelniusiojo karininko sėkminga veikla buvo regimu būdu atžymėta, 1942 metų rugsėjo 1 dieną jį pakeliant į kavalerijos generolus.

BRATISLAVA. Slovakų krašto apsaugos ministeris savo kalėdinėje kalboje paskelbė slovakų kariuomenės nuostolius Rytų fronte. Iki šiol didvyrio miritimi žuvę 811 slovakų, iš kurių 200 mirė nuo žaizdų. Belaisvių ir dingusių esą 164, sužeistų — 674, ligonių — 442 ir invalidų esą 93. Slovakų ministeris užtikrino, kad bolševizmas tikrai būsias nugalėtas

Lenkai, vykdymui savo puolamųjų planų stipriomis jėgomis, užėmė Danciga ir pirmoj eilėj numatė iš trijų pusių pulti Rytprūsius. Stiprinamas pajėgas sukoncentravo Poseno rajone, turėdami tikslą veikti vokiečių pajėgoms į sparną, kurios pultų iš Pomeranijos arba Silezijos, ir tuo pačiu laukti žadėtosios anglų pagalbos iš Vakarų.

Lenkiško smurto įvengti, 1939. IX. 1. vokiečių kariuomenės dalinai priešpuolini perėjo Lenkijos sieną, turėdami tikslą pirmiausia atkirsti Danciga, apsupti Vislos lauke sukoncentruotas lenkų pajėgas (A) ir jas suraikinti. Sis planas buvo užtikrintai įvykdytas eilėje nalkinamųjų mūšių prie Kutno ir Pzuro. Žadėtoji anglų pagalba neatvyko.

Susijungus dviem vokiečių apsupamom armijom iš Rytprūsių ir iš Galicijos į rytus nuo Vislos, kautynėmis Vislos lauke galutinai išsisprendė lenkų armijos likimas.

Tuoj pat buvo apsupta Varšuva, kuri 1939.IX.25 kapituliavo.

Tuo praktiškai buvo baigtas karas Lenkijoje.

Vokietijos karo žygiai schemose

18 DIENŲ KARAS LENKIJOJE

VEIKSMAI NORVEGIJOJE — ŠIA URĖS SPARNO LAIDAVIMAS

Planuotas britų - prancūzų ekspedicinių korpų užėmimas Norvegijos, paskutiniu momentu sutiko vokiečių pajėgų pasipriešinimą. Šiam pasipriešinimui įvykdyti sunkiausias vokiečių kariuomenės išlaipinimo uždavinys gulėjo ant jūrų pajėgų, kurios turėjo pergabenti transportus ir drauge, bendradarbiaujant su oro pajėgomis, saugoti nuo jūroje išsidėsčiusio priešo užpuolimų.

Kada visur sausumoj priešas buvo palaužtas ir prie Nansos ir Andalnses išsikėlė britai buvo priversti bėgti arba patimti į nelaisvę, jūrų ir oro pajėgos priešo laivynui padarė didelių nuostolių. 1940. V. 6. pietų ir vidurio Norvegija jau buvo vokiečių rankose. Neužmirštamos kautynės prie Narviko buvo baigtos vokiečių laimėjimu. Tuo būdu buvo baigti ir karo veiksmai Norvegijoje.

(„Signal")

SPORTAS

— Kūno Kultūros Rūmai parengė 1943 m. veiklos planą, kuris apima visą sporto šaką detalų kalendorių.

1943 m. sporto žiemos kalendorius atrodo taip:

Slidės: sausio 24 d. sezono atidarymo rungtynės (Kaune); I — 6 vidur. ir spec. mokyklų pirmenybės (rajonuose); II 6—7 aukštųjų mokyklų pirmenybės; II 20—21 Kauno miesto pirmenybės; II 27—28 Lietuvos pirmenybės (Vilniuje); III (Kaune).

Ledo ritulys: I 16 — 17 sezono atidarymo turnyras (Kaune.; I 24 — II — 28 rajonų pirmenybės; II — Kaunas — Šiauliai (Kaune); III — 7

Krepšinis: I — 9 — IV 30 miestų pirmenybės (uždar. pataipose); vasario mėn. Kaunas — Vilnius (Kaune); kovo mėn. Kaunas — Marijampolė (Kaune); ir aukštųjų mok. turnyras (Kaune); V—1—15 pavasario turn. (lauke, rajonuose); V—15—30 rajonų pirmenybės; VI—5—6 Šauvitarpinės Pagalbos turn. (Kaune); birželio — liepos mėn. Lietuvos pirmenybės (Kaune).

Tinklinis: vasario mėn. vieno miesto turnyras (Kaune); vasario mėn. moksliųjų pirmenybės (rajonuose); kovo mėn. akademinis turnyras (Kaune); vasario — balandžio mėn. pirmenybių I ratas (uždar. pataip., rajonuose); gegužės mėn. pirmenybių I ratas (lauke, rajonuose) ir mokyklų pirmenybės (lauke, rajonuose); birželio mėn. pirmenybių II ratas (lauke, rajonuose).

Stalo tenisas: Sausio — vasario mėn. vid. ir spec. mokyklų komandinės pirmenybės (rajonuose); vasario — kovo mėn tarpklubinės komandinės pirmenybės (rajonuose); kovo mėn. aukštųjų mokyklų pirmenybės (Kaune); III 20 — 21 Kaunas — Vilnius — Provincija (Vilniuje); IV — 11 — 12 individualinės Lietuvos pirmenybės (Kaune).

Sunkioji atletika: I — 24 tarpklubinės bokso rungtynės pagal turpusavio susitarimą; II — 6 pirmosios bokso rungt. pradedantiesiems (Kaune); II—11 ar 18 uždaros bokso rungtynės mokslaivams (Kaune); II—27—28 Kauno bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės (A ir B kl.); vasario — kovo mėn. rajonų bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės; III—13—14 bokso ir sunkumų kilnojimo rungtynės Kaunas — Marijampolė (Marijampolėje) kovo mėn. Kauno boksininkų išvyka į Vilnių; balandžio mėn. bokso ir sunkumų kilnojimo rungtynės Šiauliai — Marijampolė (Šiauliuose ir Marijampolėje); IV—3 moksleivių bokso pirmenybės (Kaune); IV—10 — 11 Lietuvos bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės (Kaune).

Šachmatai: Sausio mėn. turnyrai Kaune ir Vilniuje; vasario mėn. miesto pirmenybės Kaune ir Vilniuje; kovo mėn. Lietuvos pirmenybės (Kaune).